משנה · אחרונים · עיקר תוספות יום טוב · סדר מועד

עיקר תוספות יום טוב על משנה שבת

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עיקר תוספות יום טוב על משנה שבת

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עיקר-תוספות-יום-טוב-על-משנה-שבת/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פרק ב 7
פרק ג 8
פרק ד 9
פרק ה 10
פרק ו 11
פרק ז 13
פרק ח 15
פרק ט 16
פרק י 18
פרק יא 20
פרק יב 21
פרק יג 23
פרק יד 25
פרק טו 26
פרק טז 27
פרק יז 29
פרק יח 30
פרק יט 31
פרק כ 32
פרק כא 33
פרק כב 34
פרק כג 35
פרק כד 38

פרק א

משנה א

א **יְצִיאוֹת הַשַּׁבָּת**. וְאַף עַל גַּב דִּמְלָאכָה זוֹ מְנוּיָה בְּסוֹף אָבוֹת מְלָאכוֹת בְּפֶרֶק ז' הִקְדִּימוּהָ, לְפִי שֶׁזֹּאת הַמְּלָאכָה הִיא נִמְצֵאת תָּדִיר, וּבָהּ יִכָּשְׁלוּ בְּנֵי אָדָם עַל הָרֹב, לְפִי שֶׁאֵינָם צְרִיכִים בָּהּ לְכָלוּם. וְטַעַם שֵׁנִי לְלַמְּדֵנוּ שֶׁהִיא מְלָאכָה, אַף עַל פִּי שֶׁהַנִּרְאֶה מִמֶּנָּה שֶׁאֵינָהּ מְלָאכָה. הָרַמְבַּ"ם:

ב וּמַה לִּי אַפּוֹקֵי מַה לִּי עִיּוֹלֵי. גְּמָרָא רֵישׁ פֶּרֶק הַזּוֹרֵק. וּבְמַסֶּכֶת שְׁבוּעוֹת דַּף ה' (וּבִמְכִילְתִּין) אָמְרִינַן וְטַעְמָא מַאי, תַּנָּא כָּל עֲקִירַת חֵפֶץ מִמְּקוֹמוֹ הוֹצָאָה קָרֵי לַהּ:

ג **בַּחוּץ**. וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת תֵּימַהּ לָךְ"י אַמַּאי צָרִיךְ לְמִתְנֵי תַּרְתֵּי דְּעָנִי וּדְבַעַל הַבַּיִת, מַה לִּי עָנִי מַה לִּי עָשִׁיר. וְנִרְאֶה דְּאִיצְטְרִיךְ לְאַשְׁמוּעִינַן מִשּׁוּם דְּהוֹצָאָה מְלָאכָה גְּרוּעָה הִיא, דְּמַה לִּי מוֹצִיא מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לִרְשׁוּת הַיָּחִיד מַה לִּי מוֹצִיא מֵרְשׁוּת הַיָּחִיד לִרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְלֹא הֲוָה גָּמְרִינַן דְּבַעַל הַבַּיִת מֵעָנִי וְלֹא דְּעָנִי מִבַּעַל הַבַּיִת, וּלְהָכִי אִיצְטְרִיכִי תְּרֵי קְרָאֵי, חַד אַל יֵצֵא, וְחַד וַיַּכְלֵא הָעָם מֵהָבִיא, דִּבְרֵישׁ פֶּרֶק הַזּוֹרֵק:

ד אוֹרְחָא דְּמִלְּתָא נָקִיט דְּבָעֵי לְפָרוֹשֵׁי דִּרוֹצֶה לְקַבֵּל צְדָקָה מִבַּעֲמָא דְּמִפָּרֵשׁ:

ה מִצַּד אִסּוּר שַׁבָּת הוּא דְּקָאֲמְרִינַן פָּטוּר וּמָתָר, וְלֹא דְּיָקִינַן הַשְׁתָּא בְּאִסּוּר דִּלְפָנֵי עִוֵּר, דִּבְלָאו דִּידֵיהּ לֹא מַיְרֵי. הָרַ"ן:

ו כְּלוֹמַר וְיָבֹא לִידֵי חִיּוּב חַטָּאת. וְהַתּוֹסָפוֹת הִקְשׁוּ עַל זֶה דַּעֲקִירָה בְּלֹא הוֹצָאָה אֵינוֹ אֶלָּא טִלְטוּל בְּעָלְמָא, וְאֵין בָּהּ דְּרָרָא דְּחִיּוּב חַטָּאת כְּלָל וְעוֹד הִקְשׁוּ כוּ', וּמְפָרֵשׁ רִיבָ"א דְּאוֹתוֹ שֶׁפּוֹשֵׁט אֶת יָדוֹ וּמַכְנִיסָהּ אוֹ מוֹצִיאָהּ, הַהִיא קָחָשֵׁיב דְּמַצֵּי אָתְיָא לִידֵי חִיּוּב חַטָּאת:

משנה ב

ז פֵּרֵשׁ רַשְׁ"י הַתְחָלַת זְמַן תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, כִּדְאִיתָא בְּרֵישׁ פֶּרֶק ה' דִּפְסָחִים:

ח **לַמָּרְחָץ**. אֲפִלּוּ לְהַזִּיעַ בְּעָלְמָא. וְלֹא לַבֶּרְסְקִי, לְעִיּוֹנֵי בְּעָלְמָא. גְּמָרָא:

ט וְסֵיֵם הָרַמְבַּ"ם וְנָשְׁאוּ וְנָתְנוּ הַדַּיָּנִין בַּדָּבָר וְלֹא נִשְׁאַר וְכוּ':

י לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם וְיִצְטָרֵךְ לְהַתְחִיל בַּדִּין מִתְּחִלָּתוֹ וְיִשְׁאַל טְעָנוֹת מִבַּעֲלֵי הַדִּינִין שֵׁנִית וְיִמְשֹׁךְ הַדָּבָר כוּ':

יא מְשׁוּם סֵיפָא דְּקָתָנֵי דְּאֵין מַפְסִיקִין מוֹקִים לַהּ בַּגְּמָרָא הָכִי, דְּאִי לָאו הָכִי הָא כְּבָר תָּנָא לֵיהּ רֵישָׁא:

יב גְּמָרָא. וְאִם תֹּאמַר וְכִי גָּרַע תַּלְמוּד תּוֹרָה מֵאֲמָנוּת דִּלְעֵיל שֶׁאִם הִתְחִילוּ אֵין מַפְסִיקִין וַאֲפִלּוּ בְּהִתְחִילוּ בְּאִסּוּר, כִּדְאִיתָא בְּטוּר אוֹרַח חַיִּים סִימָן רל"ב, וְהַתֵּרוּץ דְּהָכָא בִּדְלֵיכָּא שְׁהוּת, וַאֲפִלּוּ הָכִי לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי וַחֲבֵרָיו מֻתָּר לַעֲקֹר הַתְּפִלָּה לְגַמְרֵי:

משנה ג

יג **לְאוֹר הַנֵּר**. קַאֵי נַמִּי עַל לֹא יְפַלֶּה, כִּדְמַסִּיק בַּגְּמָרָא:

יד וְתַרְגּוּם רוֹאֶה חוֹזֶה, שֶׁהוּא צָרִיךְ לִרְאוֹת הֵיאַךְ תִּינוֹקוֹת קוֹרְאִין, וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָא שְׁלִיחַ צִבּוּר חַזָּן:

טו וּבְשֻׁלְחָן עָרוּךְ סִימָן ער"ה סָעִיף ג' פָּסַק דְּמַתְּר בְּאִשְׁתּוֹ שׁוֹמֶרֶת אוֹתוֹ. תּוֹסָפוֹת חֲדָשִׁים:

טז רַשׁ"י. וּלְשִׁטָּתוֹ אָזַל שֶׁלֹּא מָנָה לְהַהִּ דְּזִב וְזָבָה בִּכְלַל הַשְּׁמָנָה עָשָׂר דָּבָר [שֶׁבַּמִּשְׁנָה דְּלִקַּמָּן], וּמִפְּנֵי כָּךְ אִיצְטְרִיךְ לְתַנָּא לְמִתְנֵי דְּכַיּוֹצֵא בּוֹ הוּא וּדְמֻשּׁוּם הָכִי תָּנֵי לֵיהּ הָכָא. תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

יז אִי תְּנַן אֹכֶל רִאשׁוֹן לְחוּד לֹא הֲוָה יָדְעִינַן אֹכֶל שֵׁנִי, וְאִי תְּנֵי אֹכֶל שֵׁנִי הֲוָה אֲמִינָא דְּאֹכֶל רִאשׁוֹן נַמִּי טַמּוּיֵי מְטַמֵּא, כְּלוֹמַר שֶׁהַתְּרוּמָה תִּהְיֶה טְמֵאָה לִפְסֹל אֲחֵרִים בְּמַגָּעָהּ. תּוֹסָפוֹת:

יח וּמַקְשֶׁה הַגְּמָרָא, הַיְנוּ הַהּ דְּגְזֵרַת אֳכָלִין. וּמְשֻׁנֵּי מַהוּ דְּתֵימָא הָא שְׁכִיחַ שֶׁאָדָם שׁוֹתֶה עִם אָכִילָתוֹ וְהָא לֹא שְׁכִיחַ שֶׁיְּהֵא אוֹכֵל עִם שְׁתִיָּתוֹ, קָא מַשְׁמַע לָן:

יט וְלֹא חִלְקָהּ נַמִּי לִשְׁתַּיִם כְּמוֹ בְּאֹכֶל, מִשּׁוּם דְּלֹא שַׁיְּךְ בֵּהוּ שֵׁנִי, דִּלְעוֹלָם מַשְׁקִין תְּחִלָּה הֲוָה, וְאַף עַל גַּב דְּאַבַּתִּי לֹא נִגְזַר [גְּזֵרָה דִּלְעוֹלָם מַשְׁקִין תְּחִלָּה], בְּדַעְתָּם הָיָה לִגְזֹר מִיָּד:

כ [וְכֵן אִם נָפְלוּ עָלָיו שְׁלֹשָׁה לֶגִין מַיִם שְׁאוּבִין]. וְגָזְרוּ דְּפוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה, וַאֲפִלּוּ כִּי הֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ פּוֹסֵל עַד שֶׁיֵּחָזֵר וְיִטְבֹּל:

כא דִּבְטָהוֹר [שֶׁאֵינוֹ טָבוּל יוֹם] לֹא גָּזְרוּ אֶלָּא דַּוְקָא בִּנְפִילָה כְּמוֹ שֶׁרְגִילִין לְהַפִּיל עֲלֵיהֶם מַיִם שְׁאוּבִים אַחַר שֶׁטָּבְלוּ בְּמַיִם סְרוּחִים. תּוֹסָפוֹת:

כב וְלָאו גְּזֵרָה בְּפָנֵי עַצְמָהּ הִיא, דְּהָאָכְלִין שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמַשְׁקִין הַיְנוּ גְּזֵרָה דְּכָל הַפּוֹסֵל כוּ' וְעַד הַשְּׁתָּא לֹא נִגְזְרָה. תּוֹסָפוֹת:

כג הוּא הַדִּין דַּהֲוָה מָצֵי לְמִנְקָט מַשְׁקִים הַבָּאִים מֵחֲמַת יָדַיִם, שֶׁגַּם הֵם מְטַמְּאִים כֵּלִים לִפְסֹל אֶת הַתְּרוּמָה, כִּדְאִיתָא בִּבְרָכוֹת פֶּרֶק אֵלּוּ דְּבָרִים, אֶלָּא נָקַט מַשְׁקִים הַבָּאִים מֵחֲמַת שֶׁרֶץ לְאַשְׁמְעִינַן דַּאֲפִלּוּ הָנָךְ לֹא הָווּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן. תּוֹסָפוֹת:

משנה ה

כד כְּלוֹמַר וּמִסְתָּמָא מַפְקִיר לְהוּ כֵּיוָן שֶׁאִי אֶפְשָׁר בְּעִנְיָן אַחֵר. תּוֹסָפוֹת. אִי נַמִּי הָכִי קָאָמַר דְּלֵב בֵּית דִּין מַתְנֶה עֲלֵיהֶן לְהַפְקִירָן. הַר"ן בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א:

משנה ו

כה **אֵין נוֹתְנִין**. הַהּ פְּלִגְתָּא לְבֵית שַׁמַּאי לֹא אִצְטְרִיךְ, דְּמִמַּיְתָא שָׁמְעִינַן לַהּ. אֶלָּא מִשּׁוּם בֵּית הִלֵּל נָקְטָהּ, דְּסַלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא נְהִי דְּלֵית לְהוּ שְׁבִיתַת כֵּלִים בְּהָא מוֹדוּ שֶׁמָּא יֶחֱתֶה

בַּגְּחָלִים, קָא מַשְׁמַע לָן דְּלֹא, מִשּׁוּם דְּכֵיוָן דְּאוּנִין שֶׁל פִּשְׁתָּן קָשֶׁה לְהוּ זִיקָא לֹא מְגַלֵּי לְהוּ, כִּדְאָמַר בַּגְּמָרָא. הָרַ"ן:

כו לְמַהֵר בְּשׁוּלָם. רַשְׁ"י. וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הָרַ"ן בְּאוּנִין לֹא שַׁיְכָא הַךְ גְּזֵרָה:

כז דְּכֻלֵּי הַאי לֹא טָרַח, וּמִדְּכַר. רַשְׁ"י. וְדִקְדְּקוּ הַפּוֹסְקִים דְּמִדְּמַצְרִיכִים נַמִּי שֶׁתְּהֵא סְתוּמָה, שְׁמַע מִינַּהּ דַּאֲפִלּוּ כְּשֶׁהִיא עֲקוּרָה הַמַּגִּיס בָּהּ חַיָּב:

כח **אֵין פּוֹרְשִׁין**. הַךְ פְּלֶגְתָּא נַמִּי לְבֵית הִלֵּל אִצְטְרִיךְ, דְּסַלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא כִּי לֵית לְהוּ לְבֵית הִלֵּל שְׁבִיתַת כֵּלִים הָנֵי מִלֵּי הֵיכָא דְּלֹא עֲבֵיד מַעֲשֶׂה כִּי הַאי דְּלִעֵיל, אֲבָל הֵיכָא דְּעֲבֵיד מַעֲשֶׂה כְּגוֹן אוֹזְלֵי וְאוֹהֲרֵי שֶׁהַפַּח נִקְשָׁר וְאוֹחֵז הָעוֹף, סַלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא דְּבִכְהַאי גַּוְנָא מוֹדוּ בָּהּ, קָא מַשְׁמַע לָן. הָרַ"ן:

כט **מִבְּעוֹד יוֹם**. וְאִם תֹּאמַר מְנָא יָדַע מָתַי יָבֹא הַחַיָּה, וְיֵשׁ לוֹמַר דְּבַיְרוּשַׁלְמִי מוֹקֵי לַהּ בְּחוּרְשִׁין דְּמִצּוּיִין שָׁם חֵיוָתָא, וּמַיְרֵי בְּעָנְיָן זֶה שֶׁלֹּא יוּכַל לְלָכֵד בַּמְּצוּדָה אֶלָּא אֶחָד אוֹ שְׁתַּיִם, דְּהָא מַה מוֹעִיל שֶׁיְּצוֹדוּ מִבְּעוֹד יוֹם אִם יָכֹל לְצוֹד גַּם מִשֶּׁחֲשֵׁיכָה. תּוֹסָפוֹת:

משנה ז

ל **אֵין מוֹכְרִין**. הַךְ פְּלֶגְתָּא בֵּין לְבֵית שַׁמַּאי וּבֵין לְבֵית הִלֵּל אִיצְטְרִיךְ. דְּבֵית שַׁמַּאי אָסְרִי מִשּׁוּם דְּמַאן דְּחָזֵי סָבַר דִּשְׁלוּחוֹ הוּא וּשְׁלִיחוּתֵיהּ קָעָבֵיד, וּבֵית הִלֵּל לֹא חָיְשִׁי לְהָכִי. הָרַ"ן:

לא שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהַנָּכְרִי בְּבֵיתוֹ אֵין אָדָם יוֹדֵעַ אֵימָתַי נוֹתֵן לוֹ, וּכְשֶׁיּוֹצֵא הַנָּכְרִי מִבֵּיתוֹ בְּשַׁבָּת וְחֵפֶץ יִשְׂרָאֵל בְּיָדוֹ יֵרָאֶה כְּמוֹ שֶׁמְּכָרוֹ לוֹ בְּשַׁבָּת. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ח

לב **עוֹרוֹת לָעִבְדָן**. לְבֵית שַׁמַּאי אִיצְטְרִיךְ לוֹמַר דְּבִכְדֵי שֶׁיֵּעָשׂוּ מִבְּעוֹד יוֹם מִיהָא שָׁרֵי, בֵּין קָצַץ בֵּין לֹא קָצַץ, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נַעֲשׂוּ מִבְּעוֹד יוֹם כֵּיוָן דְּאִיכָּא שְׁהוּת אֵינוֹ נִרְאֶה כִּשְׁלוּחוֹ, וְקָא מַשְׁמַע לָן נַמִּי דְּכִי אִית לְהוּ לְבֵית שַׁמַּאי שְׁבִיתַת כֵּלִים הָנֵי מִלֵּי שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה הַכְּלִי מְלָאכָה, אֲבָל בִּכְלִים הַמְקַבְּלִין מְלָאכָה כְּגוֹן עוֹרוֹת הַנֶּעֱבָדִין וְכֵלִים הַמִּתְכַּבְּסִים לֵית לְהוּ שְׁבִיתַת כֵּלִים, וּלְבֵית הִלֵּל נַמִּי אִיצְטְרִיךְ, דְּאַף עַל גַּב דִּבְכְלִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל קָא טָרַח נָכְרִי בְּשַׁבָּת, שָׁרֵי. הָרַ"ן:

לג **וּבִכְלָן**. כְּלוֹמַר בְּכֻלָּן דְּתָנַן בֵּית הִלֵּל מַתִּירִין שְׂרִיַּת דְּיוֹ וְסַמְמָנִים וְכוּ', מַתִּירִין בֵּית הִלֵּל עִם הַשֶּׁמֶשׁ. תּוֹסָפוֹת:

לד **עִם הַשֶּׁמֶשׁ**. בִּכְדֵי שֶׁיֵּצֵא בָּהֶן מִבֵּיתוֹ כוּ'. הָרַמְבַּ"ם. וְהוּא כְּטַעֲמוֹ דְּלִעֵיל:

משנה ט

לה וְהִלְכָךְ לֵיכָּא לְמִתְסַר מִשּׁוּם שְׁבִיתַת כֵּלִים. וּבְכָל הָנָךְ דְּלִעֵיל שַׁיָּךְ חִיּוּב חַטָּאת, כַּמְּפֹרָשׁ בְּתוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה י

לו **עִם חֲשֵׁכָה**. הַיְנוּ עִם הַשֶּׁמֶשׁ דְּלִעֵיל, וְקָאָמַר דְּהָכָא מַחְמִירִין בֵּית הִלֵּל:

לז וּבְסִפְרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁלְּפָנַי הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה פָּסַק כְּמוֹתוֹ, וְכָתַב שֶׁסּוֹבֵר דִּלְפָרוּשֵׁי קַאָתֵי:

פרק ב

משנה א

א הֶעָשׁוּי כְּכוֹבָעִים, וְהִיא בֵּית הַתּוֹלַעַת. רַשְׁ"י:

ב פֵּרַשׁ רַשְׁ"י חוֹבָה, כְּבוֹד שַׁבָּת הוּא, שֶׁאֵין סְעוּדָה חֲשׁוּבָה אֶלָּא בִּמְקוֹם אוֹר, כְּעֵין יְמָמָא:

ג וְלֵעֵיל מְנִיהּ כְּתִיב וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וְהַנּוֹתָר כּוּ', אֶלָּא הָכִי קָאָמַר, לֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר, וְהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ בְּאוֹתוֹ בֹּקֶר שֶׁהוּא בֹּקֶר רִאשׁוֹן עַד בֹּקֶר שֵׁנִי כּוּ':

ד וְאִם תֹּאמַר הֵיאַךְ יָלְפִינַן דְּאֵין שׁוֹרְפִין כּוּ' הָא אֶפְלּוּ בְּלֵיל מוֹצָאֵי יוֹם טוֹב נַמִּי אֵין שׁוֹרְפוֹ, וְאִם כֵּן גְּזֵרַת הַכָּתוּב הוּא לִשְׁרֹף בְּבֹקֶר שֵׁנִי. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהָא דְּאֵין שׁוֹרְפִין בַּלַּיְלָה הַיְנוּ מִשּׁוּם דְּהִקְפִּיד הַכָּתוּב שֶׁלֹּא לִשְׂרֹף קָדָשִׁים בַּלַּיְלָה, כִּדְאַשְׁכְּחַן בִּשְׁלָמִים כּוּ'. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן שְׁקָלִים פֶּרֶק ז' מִשְׁנָה ג':

משנה ד

ה **אֲפִלּוּ הִיא**. אוֹתָהּ הַשְּׁפוּפֶרֶת. רַשְׁ"י:

ו וּמַאי יוֹצֵר, כְּעֵין יוֹצֵר, שֶׁחִבְּרָהּ שַׁפִּיר. גְּמָרָא:

ז גְּמָרָא. וְאֵיכָא לְמֵידַק דְּאַכַּתִּי תִּקְשֶׁה דְּלִתְנֵי חֶרֶס וּקְעָרָה וְלִשְׁתּוֹק מִבֵּיצָה, וְיֵשׁ לוֹמַר דְּלִרְבִּי יְהוּדָה אִיצְטְרִיךְ שַׁפִּיר, דְּאַף עַל גַּב דִּקְעָרָה מַפְסִיק אֵיכָא נַמִּי סִימָנָא אַחֲרֶת לְהֶתֵּר מִשּׁוּם שֶׁהַפְּתִילָה נְתוּנָה בָּהּ וּמִשּׁוּם הָכִי בָּדֵיל מִנַּיְהוּ, אֲבָל בֵּיצָה אַף עַל גַּב דְּלֹא מַפְסִיק הוֹאִיל וְאֵין הַפְּתִילָה בְּתוֹכָהּ וְלֹא מָאִיס אֵימָא מוֹדֶה. תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

ח **כְּחֹס כּוּ**'. כְּשֶׁהוּא חָס. הָרַ"ן. וּבְפֵרוּשׁ רַשְׁ"י כָּתַב כִּי חָס. וְזֶה קָרוֹב לְדִבְרֵי הָרַ"ן, דְּכִי מְשַׁמֵּשׁ בִּלְשׁוֹן דְּהָא. וְאֶפְשָׁר דִּמְשַׁמֵּשׁ בִּלְשׁוֹן אִי שֶׁהוּא אִם. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ט **וְרַבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר**. דִּסְבִירָא לֵיהּ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּמַשְׁנָה ה' פֶּרֶק י', וּפֵרְשׁוּ שָׁם בַּתּוֹסָפוֹת דְּהַיְנוּ כְּשֶׁעוֹשֶׂה מִלְאכָה וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְאוֹתוֹ צֹרֶךְ כְּעֵין שֶׁהָיוּ צְרִיכִין לָהּ בַּמִּשְׁכָּן אֶלָּא לְעִנְיָן אַחֵר כּוּ', וּכְחֹס עַל הַנֵּר וְעַל הַשֶּׁמֶן אוֹ עַל הַפְּתִילָה שֶׁהוּבְהֲבָה כְּבָר אֵינָהּ צְרִיכָה לְגוּפָן, שֶׁבַּמִּשְׁכָּן לֹא הָיָה כִּבּוּי אֶלָּא לַעֲשׂוֹת פֶּחָמִין בְּכִבּוּי זֶה, וּמִתַּקְנִין עַל יְדֵי כִּבּוּי זֶה שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לְמֶלֶאכֶת הַצּוֹרְפִין:

י דְּמוֹקִים לַהּ בַּגְּמָרָא בִּפְתִילָה שֶׁצָּרִיךְ לְהַבְהֲבָהּ, שֶׁלֹּא הוּבְהֲבָה מִבְּעוֹד יוֹם:

משנה ז

יא וְשִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת בְּכֹלַל עֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת הוּא, דְּתַרְוַיְהוּ שְׁלֹמֹה וּבֵית דִּינוֹ תִּקְּנוּם:

יב וּמַשְׁמַע דַּאֲנַן לֹא קַיְמָא לָן הָכִי וְקַשְׁיָא כוּ'. וְהֶעֱלוּ הַפּוֹסְקִים בְּטוּר אוֹרַח חַיִּים סִימָן שמ"ב דְּכָל שֶׁאֵינוֹ לִדְבַר מִצְוָה אוֹ טִרְדָּה, לְכֵלִי עָלְמָא גָּזְרוּ עָלָיו בֵּין הַשְׁמָשׁוֹת. וּבְהַהִּ נִיחָא כָּל הָנֵי דְּפָרֵק קַמָּא וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין עִם הַשְּׁמָשׁ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ג

משנה א

א וְנַעֲשָׂה מֵחָרֵס, וְלֹא חֲפִירָה בָּאָרֶץ:

ב וְהָא דְּתָנַן בְּרֵישׁ פֶּרֶק ד' דְּאֵין טוֹמְנִין בְּדָבָר הַמוֹסִיף הֶבֶל אֲפִלּוּ מִבְּעוֹד יוֹם, וְהָכָא אֲפִלּוּ גָּרַף וְקָטַם וַדַּאי דְּמוֹסִיף הֶבֶל הוּא, הָכָא לָאו בְּהַטְמָנָה אֵירְינַן אֶלָּא בְּשִׁהוּי, כְּגוֹן שֶׁהַקְּדָרָה יוֹשֶׁבֶת עַל כִּסֵּא שֶׁל בַּרְזֶל אוֹ שֶׁהִיא תְּלוּיָה בָּאֲבָנִים, שֶׁאֵין שׁוּלֵי הַקְּדָרָה נוֹגְעִים בַּגֶּחָלִים, וּמְשׁוּם הָכִי בְּגָרַף דְּאִיכָּא הֵכֵירָא שָׁמְסַלֵּק דַּעְתּוֹ מִלַּחְתּוֹת בַּגֶּחָלִים שָׁרֵי:

ג הַיְנוּ דַּעַת הָרִי"ף דְּכָל שֶׁהִתְחִיל לְהִתְבַּשֵּׁל בֵּין שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְמַאֲכַל בֶּן דְּרוֹסַאי בֵּין שֶׁהִגִּיעַ, וַאֲפִלּוּ נִתְבַּשֵּׁל כָּל צָרְכּוֹ אֶלָּא שֶׁהוּא מִצְטַמֵּק וְיָפֶה לוֹ, אָסוּר. וְהָא דְּתָנַן סוֹף פֶּרֶק קַמָּא אֵין צוֹלִין כוּ' אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּצוֹלוּ מִבְּעוֹד יוֹם, וּפֵרֵשׁ הָרַ"ב דְּכְמַאֲכַל בֶּן דְּרוֹסַאי סַגִּי כוּ', שַׁאנֵי בְּצִלֵּי שֶׁאֲצָלָן הָאֵשׁ שֶׁמְּמַהֵר לִצְלוֹת וְאֶפְשָׁר לוֹ לִהְיוֹת רָאוּי בְּעוֹד לַיְלָה, לֹא מֵסִיחַ דַּעְתּוֹ מִנֵּיהּ. וְכִי נִצְלָה כְּמַאֲכַל בֶּן דְּרוֹסַאי לֹא חָיֵשׁ לְחַתּוֹיֵי, שֶׁאִם יַחְתֶּה בַּגֶּחָלִים יַחְרֹךְ אוֹתוֹ כֵּיוָן שֶׁמֻּנָּח עַל אֵשׁ בְּלֹא הֶפְסֵק קְדָרָה. פּוֹסְקִים:

ד לְפֵרוּשׁוֹ בְּפֶרְקִין דְּמַיְרֵי בְּשִׁהוּי וְלֹא בְּהַטְמָנָה, הָוָה לֵיהּ לְמֵימַר דַּהֲוֵי כְּמַשְׁהֶה לְכַתְּחִלָּה בְּשַׁבָּת. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ה **לֹא יִתֵּן**. וּגְרִיפָה וּקְטִימָה לֹא מַעֲלֶה וְלֹא מוֹרִיד [בְּתַנּוּר], וְהִלְכָךְ כָּל דְּשָׁרֵי בְּכִירָה דְּאֵינָהּ גְּרוּפָה וְאֵינָהּ קְטוּמָה, כְּגוֹן תַּבְשִׁיל שֶׁלֹּא בָּשַׁל כְּלָל כוּ' כְּדִלְעֵיל, אֲפִלּוּ בְּתַנּוּר נַמִּי שָׁרֵי וְהִלְכָךְ לֹא שַׁיָּךְ נַמִּי פְּלֶגְתָּא דְּמַחְזִירִין, דְּהָא בֵּית הִלֵּל לֹא אָמְרוּ דְּמַחְזִירִין אֶלָּא בִּגְרוּפָה וּקְטוּמָה, וּבְתַנּוּר לֹא מְהַנֵּי גְּרִיפָה וּקְטִימָה כְּלָל. הָרַ"ן:

משנה ג

י אֵינוֹ רוֹצֶה לוֹמַר שֶׁעַכְשָׁיו הוּא עַל הָאֵשׁ, אֶלָּא אֲפִלּוּ אַחַר שֶׁהוֹרִידוּהוּ מִן הָאֵשׁ. וְלֹא בָּא לוֹמַר רַק שֶׁמִּן הָאֵשׁ הוּחַם וְלֹא מִן הַחַמָּה:

ז הָא אֵינוֹ דָּבוּק לֵית לָן בָּהּ כְּשֶׁהֶעֱפָר שֶׁאֵינוֹ דָּבוּק (וְרוֹצֶה לוֹמַר שֶׁהוּא תְּחוֹחַ) כָּל כָּךְ הַרְבֵּה שֶׁכְּשֶׁעוֹשֶׂה גֶּמָּא עַל יְדֵי הַבִּיצָה דְּפְנֵי הַגֶּמָּא יִפָּלוּ, לְפִי שֶׁאֵין הַקַּרְקַע קָשֶׁה. אֲבָל כְּשֶׁהִיא מְעַט תְּחוֹחַ וְסָבִיב קַרְקַע קָשֶׁה שֶׁתִּשָּׁאֵר הַגֶּמָּא קַיֶּמֶת אָסוּר, דְּהָא חוֹרֵשׁ בְּכָל שֶׁהוּא כְּדִתְנַן בְּמִשְׁנָה ב' פֶּרֶק י"ב. תּוֹסָפוֹת:

משנה ד

ח **אִם בִּשַּׁבָּת**. טַעְמָא דְּאִסּוּרָא הוּא מִשּׁוּם דַּהֲוֵי כְּמַטְמִין בְּדָבָר הַמּוֹסִיף הֶבֶל, שֶׁהַמַּיִם צוֹנְנִים שֶׁבַּצִּנּוֹר הֵם טְמוּנִים בַּחֻמִּין שֶׁבָּאַמָּה הַמּוֹסִיפִים הֶבֶל. תּוֹסָפוֹת:

ט אֵין פֵּרוּשׁוֹ אִם נִכְנְסוּ לְתוֹכוֹ הַמַּיִם בְּשַׁבָּת, דְּאָפְלוּ נִכְנְסוּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת נַמִּי אָסוּרִין כְּדִין הַטְמָנָה מֵעֶרֶב שַׁבָּת. אֶלָּא לִפְלוּגֵי בֵּין שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב הוּא דְּתָנֵי הָכִי. בֵּית יוֹסֵף:

י וּלְפִי זֶה אֲיֵרֵי בְּחַמִּין שֶׁהֻחֲמוּ קְצָת מִבְּעוֹד יוֹם, וְלֹא כָּל צָרְכָּן, אוֹ כָּל צָרְכָּן וְהֻחְמוּם יָפֶה לָהֶן, וּכְדִלְעֵיל לְעִנְיַן תַּבְשִׁיל [בְּעִנְיַן שֶׁהָיָה]. וְאֵין זֶה נָכוֹן, דְּחַמִּין כָּל שֶׁנִּתְחַמְּמוּ כָּל צָרְכָּן הֻחְמוּם רַע לָהֶן, כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא דַּף ל"ח. וְרַשְׁ"י פֵּרֵשׁ מִשּׁוּם מוֹסִיף הֶבֶל, וּכְלוֹמַר וְאָסוּר לְהַטְמִין (כִּבְסוֹף פֶּרֶק ב' בְּהָרַ"ב). וְלִשְׁנֵי הַפֵּרוּשִׁים קָא מַשְׁמַע לָן הָכָא תַּרְתֵּי, חֲדָא דְּמוֹלְיָאר מַעֲמִיד הַחֹם וְאַנְטִיכִי מוֹסִיף חֹם, וְעוֹד דְּאִי עָבַר וְשָׁהָה בָּהֶם דְּאָסוּר. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב. וְהַתּוֹסָפוֹת מְפָרְשִׁים דְּמוֹלְיָאר שׁוֹתִין כּוּ' שֶׁמּוֹזְגִין הַמַּיִם חַמִּין בַּיַּיִן, לְפִי שֶׁהַמַּיִם אֵינָם כָּל כָּךְ חַמִּין בְּמוֹלְיָאר שֶׁיִּתְבַּשֵּׁל הַיַּיִן מִן הַמַּיִם שֶׁמּוֹזְגִין לְתוֹכוֹ, אֲבָל אַנְטִיכִי אַף עַל פִּי שֶׁגְּרוּפָה אֵין שׁוֹתִין הֵימֶנָּה, לְפִי שֶׁאַנְטִיכִי יֵשׁ בּוֹ הֶבֶל יוֹתֵר וּמִתְבַּשֵּׁל הַיַּיִן מִן הַמַּיִם בְּשָׁעַת מְזִיגָה. וְכֵן מַשְׁמַע בַּיְרוּשַׁלְמִי:

משנה ו

יא **מַתְּר**. לְהָנִיחוֹ שָׁם. רַשְׁ"י. כְּלוֹמַר וְלֹא חָיְשִׁינַן שֶׁמָּא לְאַחַר שֶׁיִּפֹּל לְתוֹכוֹ שֶׁמֶן מִן הַנֵּר שֶׁיִּטָּלְטֵלוּ לַכְּלִי מִשָּׁם, וּמִשְּׁמַע מִיהָא דִּלְכַתְחִלָּה אָסוּר לְתִתּוֹ שָׁם מִבְּעוֹד יוֹם מֵהַהִיא חֲשָׁשָׁא, מִשּׁוּם דִּבְקַל רְגִילִין לְטַלְטֵל כְּלִי. וְאֵין כֵּן דַּעַת הַתּוֹסָפוֹת וְהַטּוּר. תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יב לְשׁוֹן רַשְׁ"י מְכֻבֶּה מִמֶּשׁ. וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּלֹאו דַּוְקָא, אֶלָּא כְּלוֹמַר שֶׁיָּכוֹל לָבֹא לִידֵי כִּבּוּי, שֶׁיַּתְחִיל לִתֵּן הַמַּיִם קֹדֶם נְפִילַת הַנִּיצוֹצוֹת וְקֹדֶם גְּמַר הַנְּתִינָה יִפָּלוּ וּמְכֻבֶּה בַּיָּדַיִם, אוֹ שֶׁיִּגְבְּהוּ הַכֵּלִי עִם הַמַּיִם כְּנֶגֶד הַנִּיצוֹצוֹת. וְעַיֵּן בְּרֵישׁ פִּרְקִין דִּלְקַמָּן, וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ד

משנה א

א בַּגְּמָרָא דַּף ל"ד: גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִטְמִין בְּרֶמֶץ שֶׁיֵּשׁ בָּהּ גַּחֶלֶת. וְיִטְמִין, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יֶחְתֶּה בַּגַּחָלִים, גְּמָרָא. וְכָתַב הָרַמְבַּ"ם וְאוּלַי תַּקְשֶׁה בְּעִקַּר שֶׁהוּא אֶצְלֵנוּ אֵין גּוֹזְרִין גְּזֵרָה לִגְזֵרָה,

וְהוּא שֶׁיְּגָזְרוּ בֵּית דִּין דָּבָר בְּשָׁעָה מִן הַשָּׁעוֹת וְאַחַר כָּךְ יָשׁוּבוּ וְיִגְזְרוּ גְּזֵרָה לְאוֹתָהּ גְּזֵרָה, זֶה הַדָּבָר אֵינָם עוֹשִׂין. אֲבָל אִם יִהְיוּ שְׁתֵּי הַגְּזֵרוֹת בְּשָׁעָה אַחַת הָרִאשׁוֹת בְּיָדָם, וְהוּא עִנְיַן אָמְרָם כֻּלָּה חַדָּא גְּזֵרָה הִיא. רְצוֹנוֹ לוֹמַר כִּי מִי שֶׁגָּזַר זֹאת הַגְּזֵרָה רָאָה שֶׁלֹּא תִתְקַיֵּם זֹאת הַגְּזֵרָה אֶלָּא בִּגְזֵרָה אַחֶרֶת תְּחַזֵּק אוֹתָהּ וְתִסְמֹךְ אוֹתָהּ, וּלְפִיכָךְ גָּזַר שְׁתֵּי הַגְּזֵרוֹת בְּפַעַם אַחַת, וְהוּא עִנְיַן אָמְרָם כֻּלָּהּ חֲדָא גְּזֵרָה הוּא:

משנה ב

ב בְּעוֹדָן בְּצַמְרָן, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ בַּמִּשְׁנָה י' פֶּרֶק ה' דְּמַכְשִׁירִין:

ג וְרֹשׁ"י מְפָרֵשׁ בְּעוֹר בְּהֵמָה גַּסָּה. וְרַבֵּנוּ תָּם מְפָרֵשׁ בִּיבֵּשִׁין:

ד וְזֶה לְשׁוֹן רַשׁ"י [בֵּיצָה דַּף י], כֵּן הָיְתָה יְשִׁיבָתָם, שׁוֹטְחִין בְּגָדִים עַל גַּבֵּי קַרְקַע וְנִסָּמְכִין וְיוֹשְׁבִין עַל בִּרְכֵּיהֶם כְּפוּפִין. כְּדְאָמַר בִּפְסָחִים [דַּף קח] הַוֵי זַגִּינַן אַבִּרְכֵּי דַּהֲדֵי [נִשְׁעָנִין כָּל אֶחָד עַל בִּרְכֵּי חֲבֵרוֹ]:

ה **נוֹטֵל כּוּ**'. וְכָתַב הָרַ"ן, וְתַנָּא קַמָּא לֹא מַיְרֵי אַחַר שֶׁנָּטַל הַכִּסּוּי מַה יַּעֲשֶׂה, אִם יִקַּח הַתַּבְשִׁיל מִשָּׁם אוֹ יְסַלֵּק הַקְּדֵרָה מִן הַקַּפָּה, וּמִשּׁוּם הָכִי פְּלִיגֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבָּנָן, דְּלְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מַטָּה הַקְּדֵרָה וְנוֹטֵל הַתַּבְשִׁיל מַה שֶּׁצָּרִיךְ לוֹ כוּ', וְהוּא פֵּרוּשׁ נָכוֹן מְאֹד. אֶלָּא דְּנוֹטֵל דְּרַבָּנָן לֹא הַוֵי דּוּמְיָא דְּנוֹטֵל דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. וְנִרְאֶה לִי דַּחֲכָמִים מְהַדְּרִין עַל לִשְׁנָא דְּשָׁמָא יִטֹּל דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה. וְהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ בְּדִבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה נַמִּי שֶׁנּוֹטֵל הַקְּדֵרָה, וּנְטִיַּת הַקַּפָּה הִיא כְּדֵי שֶׁלֹּא יַהֲרֹס הַמָּקוֹם שֶׁשָּׁם הַקְּדֵרָה כְּשֶׁיּוֹצִיאֶהָ, וְאֵז יְגַלֶּה אוֹתָהּ וְכוּ':

ו **וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַחֲזִיר**. וְהִלְכָךְ חִישִׁינַן שֶׁמָּא יִטַּלְטֵל הַגִּזִּין שֶׁנָּפְלוּ וְיַחְזִיר. וְרַבָּנָן לֹא חִישֵׁי שֶׁיַּחְזִיר בְּאִסּוּר:

פרק ה

משנה א

א **נָאקָה**. גְּמָלָה נְקֵבָה כְּשֶׁרְאוּיָה לְמַשָּׂא קוֹרִין אוֹתָהּ נָאקָה. עָרוּךְ:

ב **וּמַזִּין עֲלֵיהֶן**. בִּמְקוֹמָן, וְלֹא חִישִׁינַן שֶׁמָּא תִּפֹּל הַהַזָּאָה עַל הַבְּהֵמָה וְיִפָּסְלוּ כְּדִתְנַן בְּמַסֶּכֶת פָּרָה, תּוֹסָפוֹת (עַיֵּן רַשׁ"י יוֹמָא דַּף יד), וּלְפֵרוּשׁ הָרַ"ב שָׁם צָרִיךְ לוֹמַר דְּאַשְׁמְעִינַן דְּלֹא חִישִׁינַן שֶׁמָּא יְכַוֵּן לְהַזּוֹת עַל הַבְּהֵמָה וְיֶזֶּה עַל הַכֵּלִים דְּהַזַּיְתוֹ פְּסוּלָה עַד שִׁישְׁנֶה, וְהוּא לֹא יִשְׁנֶה:

ג **וְטוֹבְלִין בִּמְקוֹמָן**. וְלֹא חִישִׁינַן שֶׁמָּא יִטְבִּיל אוֹתוֹ בְּלֹא רִפּוּי וְיִהְיֶה מְהֻדָּק בַּבְּהֵמָה וְחוֹצֵץ:

משנה ב

ד יְרוּשַׁלְמִי. וְהֵינוּ מִשּׁוּם דְּאֵין עוֹלִין עַל גַּבֵּי הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב, קַל וָחוֹמֶר בְּשַׁבָּת, וְהִלְכָךְ דַּוְקָא לִקְשׁוֹר אָסוּר, שֶׁסּוֹמֵךְ עָלֶיהָ, אֲבָל לִתֵּן בְּלֹא קְשִׁירָה אֵין כָּאן מִשּׁוּם לֹא עוֹלִין. הָרֹא"ש:

ה **וּכְבוּנוֹת.** וְיַעֲשׂוּ זֶה בַּכְּבָשׁוֹת בִּלְבַד, שֶׁצַּמְרָן יוֹתֵר רַךְ מִצֶּמֶר הַזְּכָרִים. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ג

ו וַאֲפִלּוּ קְשׁוּרִים מֵעֶרֶב שַׁבָּת. הָרַמְבַּ"ם:

ז **שֶׁלֹּא יִכְרֹךְ**. בַּגְּמָרָא רָמֵי לַהּ אַדְּתְנַן בְּסוֹף כִּלְאֵיִם הַתּוֹכֵף תְּכִיפָּה אַחַת אֵינָהּ חִבּוּר, וּמְשָׁנֵי הָכִי קָאָמַר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִכְרֹךְ וְיִקְשֹׁר:

משנה ד

ח אֲבָל מַשְׁאוֹי אֵינוֹ, שֶׁבְּטֵל אַגַּב אַפְסָר. תּוֹסָפוֹת:

ט שֶׁצּוֹבְעָהּ וְקוֹלְעָהּ לְנוֹי בֵּין קַרְנֶיהָ מִקֶּרֶן לְקֶרֶן, וְאֵינוֹ אוֹחֲזָהּ בָּהּ. רַשׁ"י דַּף נ"ב:

י דְּמַקְשֶׁה בַּגְּמָרָא דְּהֵיכִי קָתָנֵי פָּרָתוֹ דְּמַשְׁמַע דְּחַדְּא פָּרָה הָוֶה לֵיהּ, וְהָא כַּמָּה הָוֹו לֵיהּ כו'. גְּמָרָא:

פרק ו

משנה א

א **בַּמֶּה אִשָּׁה יוֹצְאָה**. דַּהֲוֵי תַּכְשִׁיט וְלֹא מַשְׁאוֹי וְאֵיכָא דַּהֲוֵי תַּכְשִׁיט וְנָזוּר בְּהוּ רַבָּנָן דִּלְמָא שַׁלְפָא וּמְחַוְיָא לַחֲבֶרְתָּהּ חֲשִׁיבוּתוֹ, וְדִלְמָא אָתְיָא לַאֲתוֹיֵי אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. רַשׁ"י:

ב רַשׁ"י. וְהֵינוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, דְּאִלּוּ בְּשַׁבָּת אָסוּר, כִּדְתְנַן בְּסוֹף פֶּרֶק הַמַּצְנִיעַ. וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּאִם כֵּן הָא הַסְתִּירָה גַּם כֵּן אָסוּר, וְלֹא חַיְשִׁינַן בָּהוּ שְׁתַּתִּירֵם, אֶלָּא הָכָא מַיְרֵי שֶׁאֵינָן קְלוּעִים:

ג וַחֲדָא גְּזֵרָה הִיא שֶׁגָּזוּר בָּהֶן. הָר"ן. וּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם דַּוְקָא בְּחָצֵר שֶׁאֵינָהּ מְעֹרֶבֶת. וְהָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבַּ"א חוֹלְקִים בַּדָּבָר, דְּבָחָצֵר שֶׁאָמְרוּ לָאו דַּוְקָא, דְּהוּא הַדִּין בַּבַּיִת:

ד **וְלֹא בְּעִיר**. הִקְשׁוּ בַּתּוֹסָפוֹת דְּהָתְנַן בְּפֶרֶק ט' דְּסוֹטָה דִּבְפוּלְמוּס שֶׁל טִיטוּס גָּזְרוּ עָלָיו שֶׁלֹּא יִתְקַשְּׁטוּ בּוֹ, וְאַף בְּחֹל, וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ תַּם דְּדַוְקָא לְכַלּוֹת גְּזֵרוּ:

ה וּפֵרְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּהָכָא בְּרָפוּי דְּלֵיכָּא חָצִיצָה, דְּאִם לֹא כֵּן בְּרֵישָׁא הָוָה לֵיהּ לְמִתְנֵי בַּהֲדֵי חוּטֵי צֶמֶר כו'. וְטַעְמָא דְּאָסוּר, דְּדָבָר שֶׁל נוֹי הוּא וְיֵשׁ לְחוּשׁ דִּלְמָא שָׁלְפָא וּמְחַוְיָא:

ו דְּטָרִיחָא לַהּ מִלְּתָא לְמִשְׁלַף וְאַחְווֹיֵי, מִפְּנֵי שֶׁאָזְנֶיהָ מְכֻסּוֹת בְּקִשּׁוּרִין. רַשׁ"י:

ז וְטַבַּעַת שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ חוֹתָם אֵין דֶּרֶךְ אִשָּׁה שֶׁתֵּצֵא בּוֹ דֶּרֶךְ מַלְבּוּשׁ, וְאַמַּאי חַיֶּבֶת חַטָּאת], הֲרֵי לֹא הוֹצִיאָה כְּדֶרֶךְ כָּל הַמּוֹצִיאִין, וּתְנַן בְּפֶרֶק י' מִשְׁנָה ג' דְּפָטוּר, שֶׁכָּל הַמּוֹצִיא דָּבָר שֶׁאֵינוֹ תַּכְשִׁיט לוֹ מוֹצִיא אוֹתוֹ בַּיָּדַיִם וְלֹא דֶּרֶךְ מַלְבּוּשׁ. רַשִׁ"י:

משנה ב

ח עִם הָעוֹר שֶׁלְּמַעְלָה מִמֶּנּוּ. רַשִׁ"י:

ט **וְלֹא בִּתְפִלִּין**. אֲפִלּוּ לְמַאן דְּאָמַר שַׁבָּת זְמַן תְּפִלִּין הוּא לֹא יֵצֵא, דִּלְמָא אָתֵי לַאֲתוּיֵי בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, דְּשָׁקִיל לְהוּ מֵרֵישֵׁיהּ אִם בָּא לִפָּנוֹת, וּמִמְּטֵי לְהוּ אַרְבַּע אַמּוֹת:

י **אֵינוֹ חַיָּב חַטָּאת**. דִּלְאו מַשְׁאוֹי נִינְהוּ אֶלָּא כְּמַלְבּוּשָׁיו נִינְהוּ בְּחֹל. הָרַ"ן:

משנה ג

יא כְּלוֹמַר וְכָל אִשָּׁה דַּרְכָּהּ וְאֻמָּנוּתָהּ לִתְפֹּר וּלְתַקֵּן בִּגְדֵי בֵּיתָהּ:

משנה ד

יב **חֲכָמִים**. הֵינוּ תַּנָּא קַמָּא, וְלֹא בָּאוּ אֶלָּא לְפָרֵשׁ הַטַּעַם. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

יג דְּשֶׁמָּא יֵשׁ לָהּ לַחֲבֶרְתָּהּ בְּרֹאשָׁהּ חֹלִי מְרִיטַת הַשֵּׂעָר וְכַיּוֹצֵא. הָרַמְבַּ"ם:

יד **לָחָצֵר**. מִדְּנָקֵט בְּכָבוּל וּבְפֵאָה נָכְרִית וְשַׁבְקִינְהוּ לְאֵינָךְ דְּמִתְנוּ בְּהַדַּיְהוּ לְאִסּוּרָא בְּרֵישׁ פִּרְקִין, מִכְּלַל דְּכֻלְּהוּ אַף לֶחָצֵר אֲסִירֵי. גְּמָרָא. וְהָרַמְבַּ"ם שֶׁהֵבִיאוֹ הָרַעַ"ב שָׁם לָאו פֵּרוּשָׁא דְּמַתְנִיתִין הִיא אֶלָּא דִּינָא קָאָמַר, דְּפָסַק כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי, וְתַנָּא הוּא וּפְלִיג אַמַּתְנִיתִין כְּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טו **לְכַתְּחִלָּה**. מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּמַעֲרֶמֶת לְהוֹצִיא, וּלְפִי זֶה כָּל הָנָךְ דְּלְעֵיל מוֹךְ וְכוּ' אֲסוּרִים לָתֵת לְכַתְּחִלָּה. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טז **נָפַל**. וְעַיֵּן בְּפֶרֶק י' דְּעֵרוּבִין מִשְׁנָה י"ג וּבַתּוֹסְפוֹת שָׁם. וְהוּא הַדִּין נַמִּי הָכָא דַּוְקָא עַל גַּבֵּי קַרְקַע, דְּמַאי שְׁנָא. תּוֹסְפוֹת:

משנה ז

יז **פּוֹרֶפֶת**. וְאִם תֹּאמַר וְהָא נִרְאָה כְּמַעֲרֶמֶת כִּדְלְעֵיל מִשְׁנָה ה'. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהָכָא הַדָּבָר נִכָּר וְהַכֹּל יוֹדְעִין דִּלְכָךְ צְרִיכָה, אֲבָל בְּדָבָר שֶׁהִיא נוֹתֶנֶת לְתוֹךְ פִּיהָ אֵינָם יוֹדְעִים לָמָּה הִיא נוֹתֶנֶת. תּוֹסְפוֹת:

משנה ח

יח כְּלוֹמַר וְאֵינוֹ מִנְעָל וְהֵוִי מַשְׁאוֹי, וְרַבָּנוּ יְרוּחָם כָּתַב שֶׁכֵּיוָן שֶׁעַל כָּל פָּנִים הוּא צָרִיךְ לַמַּקְלוֹת וּמֻתָּר לָצֵאת בָּהֶם שֶׁצָּרָךְ הִלּוּכוֹ הֵם, אֲבָל כַּוָּנַת עֲשִׂיַּת קַב זֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵרָאֶה חָסֵר רֶגֶל אֶלָּא נְכֵה רֶגֶל, הִלְכָךְ כֵּיוָן דְּאֵין צָרָךְ הִלּוּכוֹ בָּהֶם אָסוּר:

יט כְּלוֹמַר וְלֹא טָמְאַת מִדְרָס, כְּדָכָתַב לְעֵיל שֶׁאֵינוֹ נִסְמָךְ עָלָיו, וְהוּא בַּגְּמָרָא, דְּלָאו לִסְמִיכָא עֲבִידֵי אֶלָּא לְתַכְשִׁיט, וְאוֹמְרִים לוֹ עֲמֹד וְנַעֲשֶׂה מִלַּאכְתֵּנוּ. רַשִׁ"י. וּכְדִתְנַן בְּפֶרֶק כ' דְּכֵלִים מִשְׁנָה ג':

כ הָנָךְ תְּרֵי טַעֲמֵי נִרְאֶה דְּלֹא קַיְמֵי אֶלָּא אַסְמוֹכוֹת, אֲבָל בְּכִסֵּא וְסַפְסָלִים הַקְּטַנִּים שֶׁבְּיָדָיו יָכֹל לָצֵאת, דַּהֲוָה לֵיהּ כְּמוֹ מַקֵּל דְּשָׁרֵי. וְאַף עַל גַּב דִּתְנַן כִּסֵּא וְסָמוֹכוֹת כוּ' יֵשׁ לוֹמַר דְּכִסֵּא לְאַשְׁמְעִינַן טְמֵאִין מִדְרָס, אֲבָל וְאֵין יוֹצְאִין כוּ' לֹא קַאֵי אֶלָּא אַסְמוֹכוֹת. רַשִׁ"י וְתוֹסְפוֹת. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כא וְנִרְאֶה דְּהָא נַמִּי לֹא קַאֵי אֶלָּא אַסְמוֹכוֹת, אֲבָל כִּסֵּא וְסַפְסָלִים וַדַּאי דְּלָאו מִנְעָלִים נִינְהוּ, דְּמִי גְּרִיעֵי מִסְּמוֹכוֹת דְּקִטֵּעַ שֶׁאֵינָן מִנְעָל מִשּׁוּם דְּלָאו בְּרֹאשׁ רַגְלוֹ הֵן:

כב **בָּעֲזָרָה**. הוּא הַדִּין לְהַר הַבַּיִת נַמִּי לֹא כֵּיוָן דְּמִנְעָל הוּא, וּתְנַן לֹא יִכָּנֵס לְהַר הַבַּיִת בְּמִנְעָלוֹ כוּ', וְנַקֵּט עֲזָרָה לְרִבּוּתָא דְּרֵישָׁא. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ט

כג **וְכָל אָדָם**. כָּתַב הָרַמְבַּ"ם חוֹזֵר [לְהֶתֵּר] בְּנֵי מְלָכִים שֶׁיֵּצְאוּ בְּזוֹגִין. דְּאִלּוּ בְּקִשָּׁרִים לֹא הִתִּירוּ אֶלָּא מִשּׁוּם רְפוּאָה לְמִי שֶׁצָּרִיךְ לָהּ, כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא דַּף ס"א. וַהֲוֵי יוֹדֵעַ דְּלִמַּאי דְּפַסְקִינַן בְּסוֹף פֶּרֶק י"ד דְּלֹא כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הָאוֹמֵר כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים הֵם, מוֹקִים בַּגְּמָרָא דְּמַתְנִיתִין בְּאָרִיג בְּכִסּוּתוֹ:

פרק ז

משנה א

א וּמִסְתַּבְּרָא דְּכִי כְּתִיב שְׁמִירָה אַחַת לְשַׁבָּתוֹת הַרְבֵּה כְּהַאי גַּוְנָא כְּתִיב, דְּכֻלָּא חֲדָא שְׁגֶגָה הִיא, וְקָרְבָּן אָשׁוֹגֵג קָאָתֵי. רַשִׁ"י:

ב **חַיָּב עַל כָּל כוּ'**. בַּגְּמָרָא יָלֵיף פְּעָמִים שֶׁהוּא חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, פְּעָמִים שֶׁאֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת עַל כָּל שַׁבָּת. וּמִסְתַּבְּרָא דְּחִיּוּבָא בִּזְדוֹן שַׁבָּת וְשִׁגְגוֹת מְלָאכוֹת, דְּאִיכָּא שְׁגֶגוֹת טוּבָא, וּפְטוּרָא בְּשִׁגֶּגֶת שַׁבָּת וּזְדוֹן מְלָאכוֹת, דַּחֲדָא שְׁגֶגָה הִיא. רַשִׁ"י:

משנה ב

ג **אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת**. יֵשׁ לוֹמַר וְכִי סָגֵי לֵיהּ לַתַּנָּא דִּלְתַנֵּי הַמִּסְפָּר כְּמוֹ שֶׁהוּא שִׁלְשִׁים וְתֵשַׁע כוּ', וְהַקְּרוֹב אֵלַי דְּמִסְּרִיךְ סְרִיךְ כְּלִישָׁנָא דְּמִשְׁנָה י' פֶּרֶק ג' דְּמַכּוֹת, וְהָתָם אַקְּרָאֵי קָאֵי אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב שֶׁהֶאֱרִיךְ:

ד גְּמָרָא. וְטַעֲמָא מִשּׁוּם דִּשְׁכִיחָא. הָרַ"ן. וְנִרְאֶה לִי מִשּׁוּם דִּרְדֵּית הַפַּת חָכְמָה וְאֵינוֹ מְלָאכָה, הֲוָה אֲמֵינָא מַה שֶּׁמַּדְבִּיק נַמִּי לֹא הֲוֵי מְלָאכָה דְּמִמֵּילָא נֶאֱפָה אַחַר כָּךְ, קָא מַשְׁמַע לָן. אוֹ יֵשׁ לוֹמַר דְּאָתֵי לְמֵעוּטֵי רְדִּית הַפַּת. תּוֹסָפוֹת חֲדָשִׁים:

ה וּבְדַף ע"ה כָּתַב רַשִׁ"י שֶׁמְּסַדֵּר חוּטֵי הַשְּׁתִי. וְזֶה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם בְּחִבּוּרוֹ, מְתִיחַת הַחוּטִין כְּדֶרֶךְ הָאוֹרְגִים הִיא הַנְסָכַת הַמַּסֶּכֶת [מִלְּשׁוֹן הַמַּסֵּכָה הַנְּסוּכָה] (יְשַׁעְיָה כה), וְזֶה הַמּוֹתֵחַ נִקְרָא מֵסֵךְ:

ו רַשִׁ"י. וְזֶה לְשׁוֹן הֶעָרוּךְ, מַכְנִיס אֶת חוּטֵי הַשְּׁתִי בַּנִּירִין שֶׁיַּעֲלֶה זֶה וְיֵרֵד זֶה וְיָבֹא הָעֵרֶב וְיַחְזֹר הַשְּׁתִי, יַעֲלֶה הַתַּחְתּוֹן וְיֵרֵד הָעֶלְיוֹן וְיָבֹא הָעֵרֶב. וְהַנִּירִים עַצְמָם פִּרְשָׁם הָרַ"ב בְּרֵישׁ פֶּרֶק כ"א מִמַּסֶּכֶת כֵּלִים וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, הֵן הַחוּטִין הָאֲרוּגִים עַל הַקָּנֶה, וּבָעֲבוּרָם מַגְבִּיהִין קְצָת הַחוּטִין וְעוֹשִׂין דֶּרֶךְ שֶׁיֵּלֵךְ בּוֹ (הָאָרֹג בַּחוּט) [מִחוּט הָעֵרֶב]. וְעַיֵּן עוֹד תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ז רַשִׁ"י. וּמְזֶה הַלָּשׁוֹן יֵשׁ לְדַקְדֵּק דְּאֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא בְּמַתִּיר עַל מְנָת לִקְשֹׁר. אֲלָא שֶׁהַתּוֹסָפוֹת דַּף ע"ג דִּקְדְּקוּ מִלְּשׁוֹן רַשִׁ"י כוּ' שֶׁאֵינוֹ מַצְרִיךְ שֶׁיַּתִּיר עַל מְנָת לִקְשֹׁר. וְלֹא דִּקְדְּקוּ מִן הַלָּשׁוֹן הַזֶּה לְהוֹסִיף כוּ', וּמִכָּל מָקוֹם כָּתְבוּ בְּשֵׁם הָרַ"ח וְכֵן מַשְׁמַע בַּיְרוּשַׁלְמִי דְּבָעֵי מַתִּיר עַל מְנָת לִקְשֹׁר. וְהָא דְּלֹא תָּנֵי עַל מְנָת, מְתָרֵץ כְּמוֹ בְּסוֹתֵר דִּלְקַמָּן. תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ח וְנִרְאֶה לִי דְּנָקַט צָבֵי מִשּׁוּם דִּשְׁכִיחָא, כְּפֵרוּשׁ הָרַ"ן גַּבֵּי פַּת לְעֵיל:

ט **וְהַסּוֹתֵר**. דַּוְקָא עַל מְנָת לִבְנוֹת, גְּמָרָא. וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּמִכַּבֶּה נַמִּי עַל מְנָת לְהַבְעִיר, וְהִקְשׁוּ דַּהֲוָה לֵיהּ לְמִתְנֵי בְּהוּ עַל מְנָת כִּי הֵיכִי דְּקָתָנֵי בְּמוֹחֵק וּבְקוֹרֵעַ, וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהָתָם נַמִּי לֹא קָתָנֵי לֵיהּ אֶלָּא מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי שְׁעוּרָן דִּשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת וּשְׁתֵּי תְּפִירוֹת, אֲבָל בְּמִכַּבֶּה וְסוֹתֵר עַל מְנָת לְהַבְעִיר וְלִבְנוֹת אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא חַיָּב, לֹא אִיצְטְרִיךְ לְמִתְנֵיהוּ:

י כֵּן פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י כָּאן. וּבְרֵישׁ פֶּרֶק י"ב פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י מַכֶּה בַּפַּטִּישׁ בְּעָנְיָן אַחֵר, וְהֵבִיאוֹ הָרַ"ב לְקַמָּן בְּרֵישׁ פֶּרֶק י"ב עַיֵּן שָׁם. [וּלְשׁוֹן הַגְּמָרָא, כָּל מִידֵי דְּאִית בֵּיהּ גְּמַר מְלָאכָה חַיָּב מִשּׁוּם מַכֶּה בַּפַּטִּישׁ]:

יא לָאו דַּוְקָא אַרְבָּעִים, אֶלָּא כְּלוֹמַר אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת. וּמְנָיְנָא דְּרֵישָׁא לְחַיֵּב עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד (וְאַפִּלּוּ לֹא יָדַע לְאֶחָד מֵהֶן) בְּכָרֵת, וּדְסֵיפָא לְמֵעוּטֵי שׁוֹבֵט (מַשְׁוֶה הַשְּׁתִי בַּכַּרְכָּר) וּמְדַקְדֵּק (מְיַשֵּׁב חוּטֵי הָעֵרֶב):

משנה ד

יב **סַבָּן וּמַרְסָנָן**. וְאַף עַל גַּב דְּמִצְטָרְפִין לְשִׁעוּר חַלָּה, הָתָם שְׁאנֵי שֶׁכֵּן עָנִי אוֹכֵל פִּתּוֹ בְּעִסָּה מְעֹרֶבֶת בְּסֶבָנָה כוּ' הִלְכָּךְ לֶחֶם הָאָרֶץ קָרִינַן בֵּיהּ. אֲבָל לְעִנְיַן שַׁבָּת מִידֵי דְּחֻשַּׁיב בָּעִינַן, וּסְתָמַיְהוּ דְּהָנֵי לָאו אוֹכֶל נִינְהוּ. גְּמָרָא:

פרק ח

משנה א

א וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י בֵּיצָה וּמֻחֲצָה רְבִיעִית הַלֹּג. וְכָתַב הָרַמְבַּ"ם כִּי שִׁעוּר הַכְּלִי אֶצְבָּעַיִם עַל אֶצְבָּעַיִם עַל רוּם אֶצְבָּעַיִם, וְחֵצִי אֶצְבַּע וְחֹמֶשׁ אֶצְבַּע. וְכָל הַמִּדּוֹת בְּגֶדֶל, שֶׁהוּא הַבּוֹהֶן בַּלְּשׁוֹן הָעִבְרִי:

ב וְאֵין שִׁעוּרוֹ יָדוּעַ לָנוּ, אֲבָל פֵּרוּשׁוֹ כְּדֵי גְּמִיעָה שֶׁל אָדָם בֵּינוֹנִי, וְהוּא פָּחוֹת אֲפִלּוּ מִכְּדֵי לֶגֶמְיוֹ, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר מֵרְבִיעִית (מַגִּיד מִשְׁנֶה פֶּרֶק יח בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם):

ג **לָשׁוּף כּוּ'**. וּרְפוּאָתוֹ מְצוּיָה [שֶׁרְגִילִים לְמָחוֹת בּוֹ הָרְפוּאָה לָעַיִן], דְּכָל מַשְׁקִין מְרַפְּאִים לָעֵינַיִם וְנִבְלָדִין כְּדֶבֶק עַל הָעַיִן, לְבַר מִמַּיָּא דְּמַסּוּ וְלֹא נִבְלָדִין. גְּמָרָא:

משנה ב

ד **אוֹן**. וּבְחֶבֶל [דְּבְרֵישָׁא] לֹא סַגִּי בְּהָכִי, וְצָרִיךְ כְּדֵי אוֹן לְקֻפָּה, דְּמִתּוֹךְ שֶׁהוּא קָשֶׁה פּוֹגֵם עֵץ הַנָּפָה וּכְבָרָה וְלֹא עַבְדֵי אֵינָשֵׁי. גְּמָרָא:

ה **וְהַמּוֹצִיא קָשָׁר**. אִיצְטְרִיךְ לְאַשְׁמְעִינַן דַּאֲפִלּוּ כָּתוּב עַל הַקְּלָף, אַף עַל גַּב דְּשִׁעוּר קְלָף כְּדֵי לִכְתֹּב עָלָיו פָּרָשָׁה קְטַנָּה שֶׁבַּתְּפִלִּין. תּוֹסָפוֹת:

משנה ג

ו **עוֹר**. פֵּרֵשׁ בַּגְּמָרָא דְּמִלְּיחַ וַעֲדַיִן לֹא נַעֲשָׂה בְּקֶמַח וְעַפְצָה:

ז **קְלָף**. הָעוֹר בְּשָׁעַת עִבּוּדוֹ חוֹלְקִין אוֹתוֹ לִשְׁנַיִם, וְאוֹתוֹ שֶׁכְּלַפֵּי שֵׂעָר קְרוּי קְלָף, וּכְלַפֵּי בָּשָׂר הוּא דּוּסְטוּסְטוּס, שֶׁכֵּן בַּלְּשׁוֹן יָוָן קוֹרִין לְבָשָׂר סוּסְטוּס, וְדוּךְ פֵּרוּשׁוֹ מָקוֹם, כְּמוֹ דּוּךְ פְּלַן, לְכָךְ קְרוּי דּוּכְסוּסְטוּס, כְּלוֹמַר מְקוֹם בָּשָׂר. תּוֹסָפוֹת:

ח **שֶׁהִיא כּוּ'**. תֵּימַהּ לְמַאי אִיצְטְרִיךְ לְפָרֵשׁ, דְּזֵיל קְרֵי הַפָּרָשִׁיּוֹת שֶׁבַּתְּפִלִּין תִּמְצָא שֶׁזּוֹ הַקְּטַנָּה, וְנִרְאֶה לִי דְּאִצְטְרִיךְ מִכְּיוָן דִּתְנַן בְּסוֹף פֶּרֶק ג' דְּמְנָחוֹת שֶׁאַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת מְעַכְּבוֹת זוֹ אֶת זוֹ, אִם כֵּן לֹא לֶהֱוֵי שִׁעוּר לְהוֹצָאַת שַׁבָּת אֶלָּא אִם כֵּן שֶׁיִּהְיֶה בִּכְדֵי לִכְתֹּב עָלָיו כָּל הָאַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת, לְהָכִי קָתָנֵי שֶׁהִיא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, מִכְּיוָן שֶׁהַפָּרָשָׁה קְטַנָּה הִיא שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לְשַׁעֵר בָּהּ לְבַד, שֶׁכֵּן קוֹרִין [אוֹתָהּ לְבַד] עַל מִטָּתוֹ. וְאִם תֹּאמַר אִם כֵּן לָמָּה לִי לְמִתְנֵי פָּרָשָׁה קְטַנָּה שֶׁבַּתְּפִלִּין [וְיֵשׁ לוֹמַר, דְּאִי לָאו מִשּׁוּם דִּנְכִתְבָה בַּתְּפִלִּין לֹא הָיִינוּ מְשַׁעֲרִים בָּהּ, לְפִי שֶׁרֹב הָעוֹלָם בְּקִיאִין בָּהּ וְקוֹרִין אוֹתָהּ בְּעַל פֶּה. תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב].

וּכְנָגֶד עַל גַּבֵּי עָנָק עוֹלֶה לְיִשֵּׁב, דְּבֶאֱמֶת מִלַּת קָטָן מִתְפָּרֶשֶׁת בִּשְׁנֵי דְּרָכִים, הָאֶחָד עַל שֵׁם הַקָּטְנוּת מַמָּשׁ. וְהַשֵּׁנִי שֶׁהוּא אַחֲרוֹן כְּנֶגֶד הָרִאשׁוֹן כְּמוֹ עֵשָׂו בְּנָהּ הַגָּדוֹל וְיַעֲקֹב בְּנָהּ הַקָּטָן אַף שֶׁתֶּכֶף אַחַר זֶה יָצָא. וְאִם כֵּן הָוֶה אָמֵינָא לוֹמַר שֶׁהַפָּרָשָׁה קְטַנָּה שֶׁבַּתְּפִלִּין הַיְנוּ וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ, דַּהֲרֵי הוּא חָשׁוּב [בִּפְנֵי עַצְמוֹ] לְמִי שֶׁכָּתוּב וְעוֹמֵד אֶצְלוֹ הַשָּׁלֹשׁ פָּרָשִׁיּוֹת

הָרִאשׁוֹנִים וְדָהֵינוּ קַדֵּשׁ, וְהָיָה כִּי, וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל], וְהַפָּרָשָׁה אַחֲרוֹנָה עֲדַיִן לֹא נִכְתְּבָה אוֹ שֶׁנִּמְצָא בּוֹ פְּסוּל, נִמְצָא דְּהוּא מִלּוּי הַחִסָּרוֹן. אֲבָל עַל פָּרָשָׁה אַחַת לְפָנֶיהָ מַה יּוֹעִיל לְבֵדָנָה (שֶׁצְּרִיכִים לְהִיוֹת נִכְתָּבִין כְּסִדְרָן). ל"ש. וּלְכָךְ אַשְׁמְעִינַן דְּבֶאֱמֶת לֹא כֵן הוּא וְאֵין זוֹ קְטַנָּה, רַק שֶׁפָּרָשַׁת שְׁמַע יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא קְטַנָּה בְּכַמּוּתָהּ גַּם כֵּן שְׁעוּרָהּ חָשִׁיב וְחָזֵי לְאִצְטְרוּפֵי אִם יִהְיֶה לוֹ עוֹד קְלָף עַל אֲשֶׁר אַחֲרֶיהָ שֶׁהוּא וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ. וּלְכְאוֹרָה מִכָּאן סָעַד לְסֵדֶר הַתְּפִלִּין שֶׁל רַשִּׁ"י זַ"ל דִּשְׁמַע קֹדֶם לְוְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ, דִּלְשִׁיטַת רַבֵּנוּ תַּם זַ"ל אִם כֵּן מַמָּה נַפְשָׁךְ שְׁמַע יֵצֵא לְאַחֲרוֹנָה, וּמַאי אַשְׁמְעִינַן. וְצִדְקַת הַתּ"ם עָלָיו, גַּם מִזֶּה לֹא יָנוּחַ יָדוֹ, לְפִי מַה שֶּׁמְּבֹאָר בַּטּוּר וּבֵית יוֹסֵף אוֹרַח חַיִּים סִימָן ל"ו דְּאַף לְשִׁיטַת רַבֵּנוּ תַּם צָרִיךְ לִכְתֹּב שְׁמַע קֹדֶם וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ. עַיֵּן שָׁם. אִם כֵּן בְּסֵדֶר הַכְּתִיבָה סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ בְּקוֹל ה':

משנה ד

ט **נָקַב קָטָן**. בִּגְמָרָא שֶׁל יַיִן. וּפֵרֵשׁ רַשִּׁ"י לְמִעוּטֵי שֶׁמֶן וּדְבַשׁ, שֶׁהַיַּיִן זָב דֶּרֶךְ נֶקֶב קָטָן יוֹתֵר מִשֶּׁמֶן וּדְבַשׁ, וְהָכִי מְפָרֵשׁ בְּמִשְׁנָה ב' פֶּרֶק ג' דְּמַכְשִׁירִין דְּשֶׁמֶן עָב מִיַּיִן. וְצָרִיךְ עִיּוּן בְּמִשְׁנָה ב' פֶּרֶק ג' דְּמַסֶּכֶת כֵּלִים דִּמְפָרֵשׁ הָרַ"ב שֶׁהַשֶּׁמֶן דַּק מֵהַיַּיִן. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ז

י נִרְאָה מִלְּשׁוֹנוֹ דְּפַצִּימִין כְּעֵין קוֹרוֹת וְעַמּוּדִים. וּלְשׁוֹן רַשִּׁ"י, כְּשֶׁעוֹשִׂין פַּצִּימִין וּמְסַדְּרִין אוֹתָם עַמּוּדִים וְקוֹרוֹת. וְהוּא כְּדַעַת הָעָרוּךְ שֶׁמְּפָרֵשׁ שֶׁשָּׁם הַלְּחִי וְהַמְּזוּזָה פַּצִּימָה בְּלִישְׁנָא דְּרַבָּנָן, שְׁלֹשׁ דְּלָתוֹת (יִרְמְיָה לו) תִּרְגּוּמוֹ תְּלַת פַּצִּים. וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב פַּצִּים חֲצִי לְבֵנָה, כְּשֶׁיֵּשׁ חֵלֶל בֵּין חֲצָאֵי לְבֵנָה וִימַלְּאוּ אוֹתוֹ חֵלֶל בַּחֲרָסִים וַאֲבָנִים דַּקִּים:

יא **רַבִּי יוֹסֵי כּוֹ**'. וְרַבִּי מֵאִיר סְבִירָא לֵיהּ דְּהָכִי קָאָמַר קְרָא, דַּאֲפִלּוּ מִידֵּי דְּלֹא חָשִׁיב לֶאֱינָשֵׁי כְּמוֹ לַחְשׁוֹף מַיִם מְגֻבָּא לֹא לִישְׁתְּכַח לֵיהּ. גְּמָרָא:

יב **מִשָּׁם רָאָיָה**. קְצָת קָשֶׁה דַּהֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר מִשָּׁם זָכָר. וְעַיֵּן מִשְׁנָה ז' פֶּרֶק ב' דְּסַכָּה:

פרק ט

משנה ב

א וְאוֹמֵר רַבֵּנוּ תַּם דְּמִכָּל מָקוֹם אִיצְטְרִיךְ קְרָא, דְּאִי לָאו קְרָא הֲוָה אָמֵינָא אַף עַל גַּב דְּלֹא יָנְקֵי אִיכָּא עִרְבּוּב וְאָסוּר, קָא מַשְׁמַע לָן קְרָא דְּבִכְהַאי גַּוְנָא לֵיכָּא עִרְבּוּב. וּבִקְרָא לְחוּדֵיהּ לֹא סַגֵּי, דְּלֹא הֲוָה יָדְעִינַן בְּכַמָּה שָׁרֵי קְרָא, אֲבָל הַשְׁתָּא דְּקִים לְהוּ לְרַבָּנַן דַּהֲמִשָּׁה בְּשִׁשָּׁה לֹא יָנְקֵי אִית לָן לְאוֹקְמֵיהּ קְרָא בְּשִׁיתָּא:

משנה ג

ב וְאִם תֹּאמַר אִם כֵּן טִפֵּי הֲוָה לֵיהּ לְמִנְקַט קְרָא דְּוִקְדַּשְׁתָּם הַיּוֹם וּמָחָר. וְאוֹמֵר ר"י דְּנִיחָא לֵיהּ לַאֲתוֹיֵי הֵיוּ נְכוֹנִים לִשְׁלֹשֶׁת יָמִים מִשּׁוּם דְּמוּכַח דְּמִשּׁוּם פְּלִיטַת זֶרַע הִקְפִּיד דִּכְתִיב בֵּיהּ אַל תִּגְּשׁוּ אֶל אִשָּׁה. תּוֹסְפוֹת:

ג וְאִם תֹּאמַר וְהָא כְּתִיב בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהֵיוֹתָם כֹּאֲבִים, אַלְמָא טִפֵּי מִסְתַּבֵּן בַּשְּׁלִישִׁי מִבַּשֵּׁנִי, וְיֵשׁ לוֹמַר אַף עַל פִּי שֶׁסַּכָּנַת יוֹם שֵׁנִי גְּדוֹלָה מִשְּׁלִישִׁי, אֲפִלּוּ הָכִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי הָיוּ חֲלוּשִׁים בְּיוֹתֵר וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לִבְרֹחַ וּלְהִלָּחֵם, אֲבָל בְּיוֹם שֵׁנִי עֲדַיִן לֹא תָּשַׁשׁ כֹּחָם. הָרַ"ן:

משנה ד

ד וְאֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא מַכַּת מַרְדּוּת, לְפִי שֶׁהַסִּיכָה אֵינָהּ אֶלָּא אַסְמַכְתָּא וּמִדִּבְרֵיהֶם. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ה

ה **כְּדֵי לְבַשֵּׁל**. אַף עַל גַּב דִּתְנַן בְּמִשְׁנָה ה' פֶּרֶק ח' קָנֶה שֶׁהוּא עֵב כּוּ' כְּדֵי לְבַשֵּׁל כּוּ' אִיצְטְרִיךְ לְאַשְׁמְעִינַן בְּעֵצִים, דְּלֹא תֵּימָא דְּחָזוּ לַעֲשׂוֹת בָּהֶן שֵׁן שֶׁל מַפְתֵּחַ וּבְכָל שֶׁהוּא לְחַיֵּב, קָא מַשְׁמַע לָן. גְּמָרָא:

ו **תְּבָלִין**. כְּמוֹ הַפִּלְפֵּל וְהַזַּנְגְּבִיל וּגְלַנְגָּאן וְקִדָּה וְדוֹמֵיהֶן, וְכֵלָן מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה לְפִי שֶׁפַּעֲלָתָן אַחַת. הָרַמְבַּ"ם. וְכָל אֵלּוּ הֵם מִינֵי מִרְקָחוֹת וּדְבָרִים שֶׁרִיחָן טוֹב, וְלַאֲפוּקֵי שְׁאָר דְּבָרִים שֶׁמִּתְבַּלִּין בָּהֶם הַתַּבְשִׁיל כְּמוֹ הַשּׁוּם וְהַבָּצָל. וּתְמַהֲנִי דִּבְפֶרֶק ב' דְּעֵרְלָה מִשְׁנָה ט"ו מְפָרֵשׁ תְּבָלִין כָּל דָּבָר שֶׁמִּתְבַּלִּין בּוֹ וַאֲפִלּוּ שׁוּם כּוּ', וְכָל שְׁעוּרֵי שַׁבָּת הוֹלְכִין אַחַר דַּרְכָּן שֶׁל בְּנֵי אָדָם לַעֲשׂוֹת בַּדְּבָרִים הָהֵם, הָכִי נַמִּי כֵּיוָן שֶׁהַשּׁוּם וְדוֹמָיו בְּכְלַל תְּבָלִין לְעִנְיַן נוֹתֵן טַעַם הָכָא נַמִּי שֶׁיִּהְיוּ בִּכְלַל תְּבָלִין לְעִנְיַן הוֹצָאַת שַׁבָּת. וְאִי אֵין מִתְבַּלִּין לְבֵיצָה אֶלָּא בְּאֵלּוּ שְׁזָכַר הָרַ"מ נִיחָא. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְעַיֵּן שָׁם:

ז כְּלוֹמַר שֶׁמְּיַבְּשִׁין אוֹתוֹ וְכוֹתְשִׁין הַדֵּק הַדֵּק עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה כְּעָפָר:

משנה ו

ח **מִינֵי בְּשָׂמִים**. וּרְאוּיִין לְהָרִיחַ כְּמוֹ לְתַבֵּל, דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי הָא תָּנָא לַהּ לְעֵיל כְּדֵי לְתַבֵּל בֵּיצָה קַלָּה כּוּ', וְאַף עַל גַּב דְּהָתָם קָא חָשִׁיב הָרַמְבַּ"ם דְּבָרִים הָרְאוּיִין גַּם לְהָרִיחַ, צָרִיךְ לוֹמַר דְּהַנָּהוּ עֲבִידֵי טְפֵי לְתִבּוּל מִלְּהָרִיחַ וְהִלְכָךְ לֹא אָזְלִינַן בָּתַר שְׁעוּרָא זוּטָא, וּכְדְאִיתָא בַּגְּמָרָא דַּף ע"ח כָּל מִלְּתָא דְּשִׁכִּיחָא וְלֹא שְׁכִיחָא אַזַּיל רַבָּנָן בָּתַר דְּשִׁכִּיחָא לְקַלָּא, שְׁכִיחַ וּשְׁכִיחַ אַזַּיל רַבָּנָן בָּתַר דְּשִׁכִּיחָא לְחֻמְרָא. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ז

ט וּמַשְׁמַע דִּרְאוּיִין גַּם כֵּן לָאֲכִילָה, אֶלָּא כֵּיוָן דִּלְזְרִיעָה קָיְמָא הָוֶה שְׁכִיחָא וּשְׁכִיחָא, דְּאָזְלִינַן בָּתַר דִּשְׁכִיחָא לְחֻמְרָא כְּדִלְעֵיל [וּלְשׁוֹן הָר"מ זֶרְעוֹנֵי גִּנָּה הֵם הַזְּרָעִים שְׁאֵינָם רְאוּיִם לְאָכְלָה]. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

י **פָּחוֹת מִכַּגְּרוֹגֶרֶת**. בְּפֵרוּשׁ הָרַמְבַּ"ם אָמַר קָרוֹב לְגְּרוֹגֶרֶת, וְטַעֲמוֹ נִרְאֶה דְּמִדְּלָא פֵּרֵשׁ הַשְּׁעוּר שְׁמַע מִינַּהּ דִּבְפָחוֹת מְעַט קָאָמַר:

יא **חֲמִשָּׁה**. פֵּרֵשׁ הָרַמְבַּ"ם אֶפִלּוּ לֹא הוֹצִיא אֶלָּא חֲמִשָּׁה בְּלִבַד:

יב שֶׁהֲרֵי מֻתָּר לְאָכְלוֹ כְּשֶׁמֵּת [וְאֵינוֹ טָעוּן שְׁחִיטָה כַּדָּגִים], וּמִשּׁוּם הָכִי בְּטָמֵא לְקָמָן מְפָרֵשׁ הָר"ב דְּאֵין מַצְנִיעִין לְתִינוֹק דִּלְמָא מֵיתִ וְאָכִיל לֵיהּ, שְׁמַע מִינַּהּ דִּבְטָהוֹר לֹא אִכְפַּת לַן אִי אָכִיל לֵיהּ:

יג אַף עַל גַּב דְּאֵין מְצַוִּין עַל קָטָן הָאוֹכֵל אִסּוּר לְהַפְרִישׁוֹ, פֵּרֵשׁ רַשְׁ"י דְּמִכָּל מָקוֹם בַּיָּדִים לֹא יָהֲבִינַן לֵיהּ כִּדְתַנְיָא כוּ'. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק י

משנה א

א וְכָל שֶׁכֵּן הַמּוֹצִיא בְּשַׁבָּת לְזֶרַע וְכוּ'. גְּמָרָא:

ב **בְּכָל שֶׁהוּא**. מַשְׁמַע אֲפִלּוּ גַּרְעִין אֶחָד, וְלֹא תֵּימָא דְּכָל שֶׁהוּא דִּתְנַן הַיְנוּ פָּחוֹת מִכְּגְרוֹגֶרֶת אֲבָל כְּזַיִת לִיבְעֵי. גְּמָרָא. וְסִיַּעְתָּא לְפֵרוּשׁ הָרַמְבַּ"ם דִּלְעֵיל (פֶּרֶק ט אוֹת י):

ג בַּגְּמָרָא פְּרֵיךְ פְּשִׁיטָא, וּמְשָׁנֵי כְּגוֹן שֶׁזְּרָקוֹ לְאוֹצָר וְלֹא בִּטְּלוֹ בְּפֵרוּשׁ. וְקָא מַשְׁמַע לַן דְּאַף עַל פִּי שֶׁנִּכַּר בְּמָקוֹמוֹ שֶׁלֹּא נִתְעָרֵב יָפֶה וַהֲוָה אֲמֵינָא דִּבְמִלְּתֵיהּ קַמַּיְתָא קָאֵי, קָא מַשְׁמַע לַן. וְכָתַב הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה שֶׁחָזַר וְהִכְנִיסוֹ רוֹצֶה לוֹמַר וְהוֹצִיאוֹ [וְתָנָא לְהוֹצָאָה הַכְנָסָה קָרֵי לַהּ, וְהוּא הַדִּין לְהוֹצָאָה הַכְנָסָה. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב]:

משנה ב

ד [וּמֵירֵי כְּשֶׁהִיא] פְּחוּתָה [בְּגֻבְהָהּ] מִשְּׁלִשָּׁה [טְפָחִים], דַּהֲוֵי רְשׁוּת הָרַבִּים גְּמוּרָה:

ה וְהָא דִּתְנַן בְּסוֹף פֶּרֶק דִּלְעֵיל קֻפַּת הָרוֹכְלִין אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא חַטָּאת אַחַת, לֹא שֶׁאִם לֹא הוֹצִיא כֻּלָּהּ שֶׁלֹּא יִתְחַיֵּב עַל אוֹתָן מִינִין שֶׁהוֹצִיא כֻּלָּן מִבַּחוּץ, אֶלָּא הָא אָתֵי לְאַשְׁמוֹעִינַן שֶׁאִם לֹא הָיָה לוֹ יְדִיעָה בֵּינְתַיִם אֵינוֹ חַיָּב עַל כֻּלָּן אֶלָּא אַחַת, וְלֹא תֵּימָא דְּמִינִין מְחַלְּקִין. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

יא כְּלְאַחַר. כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּלְגַרְסָא זוֹ יֵשׁ לוֹמַר דִּבְרַגְלוֹ הָוֵי פֵּרוּשׁ כִּלְאַחַר יָדוֹ, וּמֵיהוּ סְפָרִים דְּגַרְסֵי לְאַחַר יָדוֹ נִיחָא טְפֵי דְּהָכִי תַּנְיָא בַּבְּרַיְתָא בַּגְּמָרָא:

יב הַיְנוּ שֶׁנּוֹשֵׂא הַמַּשָּׂא עַצְמוֹ בַּזְּרוֹעַ וְלֹא עַל יְדֵי כְּלִי שֶׁתּוֹלִין בַּזְּרוֹעַ בַּמַּרְפֵּק, כִּי זֶהוּ דֶּרֶךְ הַמּוֹצִיאִין וְלֹא גָּרַע מִתָּלְתָּה בְּסִינָר דִּלְקַמָּן. תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יג לֹא אָתֵי לַאֲפוּקֵי הַשָּׂפָה הָעֶלְיוֹנָה, אֶלָּא אוֹרְחָא דְּמִלְּתָא נָקַט, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הֶחָלוּק לַעֲשׂוֹת פִּיו הַתַּחְתּוֹן בְּעִנְיַן שֶׁיְּכוֹל לְקַבֵּל בּוֹ:

יד בְּמַנְעָלוֹ בְּסַנְדָּלוֹ. מְפֹרָשִׁים בְּרֵישׁ פֶּרֶק י"ב דִּיבָמוֹת:

משנה ד

טו לְפָנָיו. וְלֹא מִיבָּעְיָא לְאַחֲרָיו וּבָא לוֹ לְאַחֲרָיו דְּאִתְעֲבִידָא מַחְשַׁבְתּוֹ דְּחַיָּב, אֶלָּא אֲפִלּוּ לְאַחֲרָיו וּבָא לוֹ לְפָנָיו דְּסִלְקָא דַּעְתֵּךְ אֲמֵינָא הוֹאִיל וְלֹא אִתְעֲבִידָא מַחְשַׁבְתּוֹ לֹא לְחַיָּב, קָא מַשְׁמַע לָן. גְּמָרָא:

טז וְתַנָּא קַמָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה לֹא חָשֵׁיב לֵיהּ חוֹזֵר. תּוֹסָפוֹת. וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּבֶאֱמֶת אֵינוֹ חוֹזֵר כֵּלֵי הַאי כְּמוֹ סִינָר וּבְהָא פְּלִיגֵי אִי חָשֵׁיב חָזָרָה אִי לֹא, אֲבָל אֵין לְפָרֵשׁ דִּפְלִיגֵי בַּמְּצִיאוּת. תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

יז תֵּימַהּ לְרַ"י לָמָּה פָּטוּר, וַהֲלֹא אֲפִלּוּ בְּמַשָּׂא קַל יוֹתֵר חַיָּב כוּ'. וְאוֹמֵר ר"י דְּמִמִּשְׁכָּן גָּמְרִינַן שֶׁלֹּא הָיוּ נוֹשְׂאִים דָּבָר חַי כוּ'. תּוֹסָפוֹת:

יח אֲבָל בְּמִשְׁמְשֵׁי עֲבוֹדָה זָרָה (לְעֵיל פ"ט מ"ו) אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, עַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם. אֲבָל הָכָא יֵשׁ צָרֵךְ בְּכֻלָּם, דִּבְלָה וְשֶׁרֶץ מַצְנִיעָן לְכַלְבּוֹ וּלְשׁוּנְרוֹ, וּמֵת מַצְנִיעוֹ לְקוֹבְרוֹ. וְיֵהֵיב שְׁעוּרֵיהוּ כְּטֻמְאָתָן לְחֻמְרָא. עַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יט כְּלוֹמַר אֵינוֹ צָרִיךְ לַמֵּת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּבַמִּשְׁכָּן הָיוּ צְרִיכִים לַחֲפָצִים שֶׁהוֹצִיאוּ:

משנה ו

כ וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י שֶׁמּוֹלִיכָה מִכְחוֹל סְבִיב הָעַיִן כְּאָדָם הַמּוֹלִיךְ קֶלְמוּס סְבִיב הָאוֹת, וּפֹרֵיךְ וְכִי דֶּרֶךְ כְּתִיבָה בְּכָךְ. אַךְ בַּגְּמָרָא מַסִּיק כּוֹחֶלֶת מִשּׁוּם צוֹבַעַת:

כא וּבַגְּמָרָא פָּרֵיךְ וְכִי דֶּרֶךְ בְּנָיָן בְּכָךְ, אֵין כַּדְּרִישׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא וַיִּבֶן ה' אֱלֹקִים אֶת הַצֵּלָע, מִלַּמֵּד שֶׁקִּלְּעָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כוּ' שֶׁכֵּן בִּכְרֵכֵי הַיָּם קוֹרִין לְקַלְעִיתָא בִּינִיתָא. וְהַנּוֹטֵל צִפָּרְנָיו וּשְׂעָרוֹ וּשְׁפָמוֹ וְזִקְנוֹ כוּ' מִשּׁוּם גּוֹזֵז:

כב גְּמָרָא. וְכָתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת, כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּמִלְּאכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לְגוּפָהּ חַיָּב:

יח הָרַמְבַּ"ם. וְלֹא פֵּרֵשׁ טַעַם בַּדָּבָר. וּבַגְּמָרָא מַשְׁמַע לְהֶפֶךְ דִּלְעַצְמוֹ יָכֹל לְאַמֵּן יָדָיו וּלְתַקְּנוֹ בְּלֹא כְּלִי יוֹתֵר מִלַּחֲבֵרוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק יא

משנה א

א מְשׁוּם דְּאִי לָאו הָכִי, אִם יוֹתֵר מִבֵּית סְאָתַיִם אַף עַל גַּב דְּהַזּוֹרֵק לְתוֹכוֹ מֵרְשׁוּת הָרַבִּים חַיָּב, מִכָּל מָקוֹם אָסְרוּ חֲכָמִים לְטַלְטֵל בְּתוֹכוֹ יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמּוֹת. וּלְפִיכָךְ הֶצְרֵךְ לְהַתְנוֹת בְּיֵשׁ בּוֹ כַּמָּה מִילִין שֶׁיִּהְיֶה מָקֹף לְדִירָה. בֵּית יוֹסֵף:

ב לְרִבּוּתָא נָקֵט דֶּרֶךְ שֶׁיִּהְיֶה רֹחַב שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה, אַמָּה וְכָל שֶׁכֵּן כָּל הָנֵי דְּנָקֵט. [וּכְשֶׁאֵין בּוֹ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה הוּא כַּרְמְלִית. הָר"מ]:

ג שֶׁאִם יֵשׁ עָלָיו תִּקְרָה הֲרֵי הוּא כְּכַרְמְלִית כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא:

ד מְשׁוּם דְּכָל פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה כְּלָבוּד דָּמֵי וְהָוֵי רְשׁוּת הָרַבִּים, וַעֲקִירָה וַהֲנָחָה בְּמָקוֹם אַרְבָּעָה אֵירֵי בְּעַמּוּד תִּשְׁעָה וְרַבִּים מְכַתְּפִין עָלָיו, דַּהֲוֵי כִּרְשׁוּת הָרַבִּים. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ה וְהָכִי נַמִּי גְּזֵזְטְרָאוֹת דּוּמְיָא דַּעֲגָלוֹת, וְהֵן הָיוּ גְּבוֹהוֹת עֲשָׂרָה שֶׁהֲרֵי רְשׁוּת הַיָּחִיד הֵן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ו **עֲבוֹדַת הַלְוִיִּם**. וְהוֹצָאָה מְלָאכָה גְּרוּעָה הִיא, וּלְפִיכָךְ הֶצְרֵךְ לְמִצְוָה הוֹשְׁטָה [אַף עַל גַּב] דְּתוֹלְדָה הִיא שֶׁהָיְתָה בַּמִּשְׁכָּן. תּוֹסְפוֹת:

משנה ג

ז **בַּכֹּתֶל**. פֵּרוּשׁ בִּפְנֵי הַכֹּתֶל [וְנִדְבַּק בּוֹ]. רַשְׁ"י:

ח **אַרְבַּע אַמּוֹת**. מַסְקִינַן בְּרֵישׁ פִּרְקִין דְּכָל אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים גְּמָרָא גְּמִירֵי לַהּ:

משנה ד

ט וְהַמְכֻוָּן שֶׁאֵינָם עֲמֻקִּים:

י דְּאַף עַל גַּב דְּעַד עֲשָׂרָה כַּרְמְלִית וּלְמַעְלָה מְקוֹם פְּטוֹר כִּדְכָתַב הָר"ב בְּמִשְׁנָה א', הָא קָיְמָא לָן כְּמַאן דְּאָמַר בְּסוּגְיָא אַמַּתְנִיתִין דִּלְקַמָּן דְּמַיָּא אַרְעָא סָמִיכְתָּא הִיא וּמִשְׁפַּת מַיָּא מָשְׁחִינַן לַהּ:

יא אוֹקִימְתָּא דְּאַבַּיֵי. וְצָרִיךְ עִיּוּן דִּבְמִשְׁנָה א' כָּתַב הָר"ב דְּחָרִיץ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה פְּחוֹת מֵעֲשָׂרָה שֶׁהוּא כַּרְמְלִית, וְהָכָא שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַיִם עִם רֶפֶשׁ וְטִיט הֲוֵה רְשׁוּת הָרַבִּים, וְאַף עַל גַּב דְּהָכָא תְּנַן וּרְשׁוּת הָרַבִּים מְהַלֶּכֶת בּוֹ הָא לְעֵיל סְתָמָא קָאָמַר. וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דִּרְקָק

מַיִם מִן הַסְּתָם יֵשׁ בְּמִדְרוֹנוֹ מִכָּל צַד שִׁפּוּעַ וְנוֹחַ לְהַלֵּךְ בְּתוֹכוֹ, אֲבָל חָרִיץ מִן הַסְּתָם אֵין לוֹ שִׁפּוּעַ כָּל כָּךְ וּלְפִיכָךְ אֵין רְשׁוּת הָרַבִּים מְהַלֶּכֶת בּוֹ:

משנה ה

יב דְּסַלְקָא דַּעְתָּךְ כֵּיוָן שֶׁאֵין עֲתִידוֹת לִהְיוֹת קְבוּעוֹת שָׁם לֹא יְהֵנֵי עֵרוּב, קָא מַשְׁמַע לָן דִּמְהַנֵּי. תּוֹסָפוֹת:

משנה ו

יג **קְלָטָה אַחַר**. וּכְגוֹן שֶׁנֶּעֱקַר מִמְּקוֹמוֹ וְקִבְּלָהּ. רַשִׁ"י:

יד **קְלָטָה כֻּלָּהּ**. בְּפִיו, דְּלֹא הָוֵי הֲנָחָה, דִּבְעִינַן מְקוֹם אַרְבָּעָה. רַשִׁ"י. וְאִיתָא בַּגְּמָרָא דְּאִי מְכַוֵּן לַהּ בְּתַחְלַת זְרִיקָתוֹ לְפִי הַכֶּלֶב, כֵּיוָן דְּאַחַשְׁבֵיהּ מַחְשַׁבְתּוֹ מְשַׁוִּי לֵיהּ מָקוֹם וְחַיָּב]:

טו שֶׁהֲרֵי קְשָׁה בַּמִּשְׁנָה דִּמְדִּתְנַן וְנִזְכַּר כוּ' קְלָטָהּ כוּ' מַשְׁמַע הָא לֹא קְלָטָהּ אַחַר אֶלָּא נָחָה אַף עַל פִּי שֶׁנִּזְכַּר חַיָּב, וְהָא תָּנֵי סֵיפָא אֵינָן חַיָּבִין עַד שֶׁתְּהֵא תְּחִלָּתָן וְסוֹפָן שְׁגָגָה, וּלְפִיכָךְ שִׁעוּר הַמִּשְׁנָה כִּדְמְפָרֵשׁ הָרַמְבַּ"ם. אֲבָל נְרָאֶה דְּקִצְּרוּ דִּבְרֵיהֶם וְכָלְלוּ שְׁתֵּי תֵּרוּצִים יַחַד, דְּרָבָא מְתָרֵץ דְּאוֹ קְלָטָהּ קְתָנֵי וְרַב אַשִׁי מְתָרֵץ לַהּ בְּבַמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁחָזַר וְשָׁכַח. וְעַיֵּן בְּתוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב שֶׁהֶאֱרִיךְ:

פרק יב

משנה א

א **הַבּוֹנֶה**. כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת צָרִיךְ לִתֵּן טַעַם אַמַּאי תָּנֵי הַבּוֹנֶה אַחַר זְרִיקָה וְהוֹצָאָה. וְלִי נְרָאֶה [לָתֵת טַעַם] דְּאַחַר שֶׁפֵּרֵשׁ דִּינֵי הוֹצָאָה דְּאִיהִי סִיּוּמָא דַּאֲבוֹת מְלָאכוֹת רָצָה לְפָרֵשׁ מַה דְּסָמִיךְ לַהּ וְהוּא מַכֶּה בַּפַּטִּישׁ, וּלְפִי שֶׁהוּא מֵעֵין מְלָאכוֹת בְּנָיָן שֶׁשְּׁכִיחַ טְפֵי הִלְכָךְ נָקַט הַבּוֹנֶה קֹדֶם:

ב **כָּל שֶׁהוּא**. מַסְקִינַן בַּגְּמָרָא שֶׁכֵּן בַּעַל הַבַּיִת שֶׁיֵּשׁ לוֹ נֶקֶב בְּבֵירָתוֹ סוֹתְמוֹ, דִּכְוָותַהּ גַּבֵּי מִשְׁכָּן שֶׁכֵּן קֶרֶשׁ שֶׁנִּפַּל בּוֹ דַּרְנָא (תּוֹלַעַת) מַטִּיף לְתוֹכוֹ אֵבֶר וְסוֹתְמוֹ:

ג וּבַגְּמָרָא אִיתָא [אֵימָא] הַמַּסֶּתֶת הַמַּכָּה בַּפַּטִּישׁ, וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י דְּהַכִּי קָאָמַר הַמַּסֶּתֶת שֶׁהוּא חַיָּב מִשּׁוּם מַכָּה בַּפַּטִּישׁ חַיָּב בְּכָל שֶׁהוּא:

ד וְהִקְשׁוּ בַּתּוֹסָפוֹת דִּבְנָיָן שֶׁל אֲבָנִים לֹא הָוֵי בַּמִּשְׁכָּן, וְלָמָּה שָׁבִיק מְלָאכָה דְּכֻלִּים דַּהֲוָה בַּמִּשְׁכָּן כוּ'. אֶלָּא נְרָאֶה לְרַ"י דְּהַיְנוּ מַכָּה אַחֲרוֹנָה שֶׁמַּכָּה עַל הַכְּלִי בִּשְׁעַת גְּמַר מְלָאכָה, עַד כָּאן לְשׁוֹנָם. וְנִרְאֶה לִי לְתָרֵץ דְּמִשְׁנָתֵנוּ דִּבְּרָה בַּהֲוָה עַכְשָׁיו כֵּיצַד מִתְחַיֵּב הָאָדָם הָעוֹשֶׂה כָּךְ וְכָךְ. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ה **זֶה הַכְּלָל**. לַאֲתוֹיֵי דְּחָק קְפִיזָא בְּקַבָּא. גְּמָרָא. וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י בְּגוֹלֶם גָּדוֹל הָרָאוּי לָחוֹק בּוֹ קַב חָקַק שָׁלֹשׁ לֶגִין, וְאַף עַל פִּי שֶׁעָתִיד לְהוֹסִיף יֵשׁ שֶׁמְּקַיְּמִין כֵּן:

ו שֶׁיֵּשׁ מְקַיְּמִין כַּיּוֹצֵא בּוֹ וְאֵין מוֹסִיפִין עָלָיו. הָרַ"ן:

ז **בְּשַׁבָּת**. אַהָעוֹשֶׂה מְלָאכָה קָאֵי, כָּל הָעוֹשֶׂה בְּשַׁבָּת וְהִיא מִתְקַיֶּמֶת. הָרַ"ן:

ח גְּמָרָא. וְצָרִיךְ לוֹמַר שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁכֵּן הָיוּ עוֹשִׂין לֹא חָשֵׁיב לֵיהּ לְתַנָּא קַמָּא שֶׁתְּהֵא מְלָאכָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ שֶׁיִּתְחַיֵּב עָלֶיהָ הָעוֹשֶׂה. אֲבָל אֵין לוֹמַר שֶׁיַּחְלְקוּ בַּמְּצִיאוּת אִם הָיוּ עוֹשִׂין כֵּן:

משנה ב

ט **הַחוֹרֵשׁ**. הִקְדִּים הַחוֹרֵשׁ לְהַכּוֹתֵב לְפִי שֶׁהוּא הֵפֶךְ הַבּוֹנֶה, שֶׁזֶּה מְמַלֵּא גֻּמָּא אוֹ מוֹסִיף דָּבָר עַל דָּבָר, וְזֶה חוֹפֵר וּמְחַסֵּר, וְעוֹד דְּדַמְיָן בְּשִׁעוּרָן דְּבוֹנֶה וְחוֹרֵשׁ שְׁנֵיהֶם בְּכָל שֶׁהוּא:

י **כָּל שֶׁהוּא**. מְפֹרָשׁ בַּגְּמָרָא דְּחָזֵי לִזְרֹעַ בְּתוֹכָהּ נִימָא שֶׁל דְּלַעַת. וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י אַף עַל גַּב דְּלֶעְנְיָן הוֹצָאָה תְּנַן (סוֹף פֶּרֶק ט) שְׁנַיִם, הָנֵי מִלֵּי לֶעְנְיָן הוֹצָאָה, דְּכִי מַפִּיק תַּרְתֵּי מַפִּיק בַּהֲדֵי, שֶׁאֵינוֹ זוֹרֵעַ אַחַת לְבַדָּהּ, אֲבָל לֶעְנְיַן חֲרִישָׁה כָּל גֻּמָּא וְגֻמָּא בְּאַפֵּי נַפְשָׁהּ עָבֵיד לַהּ, דְּכֻוָּתָהּ גַּבֵּי מִשְׁכָּן שֶׁכֵּן רָאוּי לְקֶלַח אֶחָד שֶׁל סַמָּנִין:

יא וְחַיָּב מִשּׁוּם זוֹרֵעַ. הָרַמְבַּ"ם:

יב מִשּׁוּם זוֹרֵעַ, וּלְתַקֵּן הָאָרֶץ מִשּׁוּם חוֹרֵשׁ. וְאִם מְאַסְּפָן לְהֶסֵּק נִקְרָא מְעַמֵּר, וּכְמוֹ כֵן [בְּהַמְלַקֵּט] עֲשָׂבִים. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ג

יג דְּאִי מַרִישָׁא דִּתְנַן בֵּין מִשְּׁנֵי שֵׁמוֹת הֲוָה אָמֵינָא דַּוְקָא שְׁכוֹתְבָן בְּיַחַד לְזַוְּגָן, אֲבָל כְּשֶׁכּוֹתֵב שְׁנֵי שֵׁמוֹת לְשְׁנֵי סִימָנִין אֵין זוּוְּגָן עוֹלֶה כְּלָל בְּיַחַד אֶלָּא כָּל אֶחָד הוּא סִימָן בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אֵימָא לֹא לְחַיֵּב, קָא מַשְׁמַע לָן. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יד **שֵׁם כּוּ**'. וְאַף עַל פִּי שֶׁמֵּ"ם זוֹ סְתוּמָה וְזֹאת פְּתוּחָה, לֹא נָחוּשׁ בְּכַוָּנָתוֹ אֶלָּא בְּגִמַר מְלָאכָה. וְהָרְאָיָה אִלּוּ נִתְכַּוֵּן לֶאֱרֹג בֶּגֶד מֵעֶשְׂרִים אַמָּה שֶׁמִּשָּׁעָה שֶׁאָרַג שְׁנֵי חוּטִין חַיָּב אַף עַל פִּי שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְהַשְׁלִים אֲרִיגַת הַבֶּגֶד, וְכָזֶה תִּדּוֹן בְּכָל הַמְּלָאכוֹת. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ד

טו וְעַיֵּן בְּפֵרוּשׁ הָרַ"ב וְהָרַמְבַּ"ם רֵישׁ פֶּרֶק י"ד. וְעוֹד דְּהָכָא לֹא מְחַיֵּב רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כֵּיוָן שֶׁמַּחְשַׁבְתּוֹ הָיְתָה לִמְלֶאכֶת הַכְּתִיבָה, לֹא לַחְבֹּל וּלְהוֹצִיא דָּם, וּכְדִתְנַן סוֹף פֶּרֶק ד' דִּכְרֵתוֹת:

משנה ה

טז **אֶחָד בָּאָרֶץ**. רוֹצֶה לוֹמַר כָּתַב אוֹת אַחַת בָּאָרֶץ וְאַחַת בַּקּוֹרָה. הָרַמְבַּ"ם:

יז וְהוּא הַדִּין בְּכָל זְמַן וּבְכָל מָקוֹם שֶׁהִסְכִּימוּ עָלָיו אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם הַהוּא שֶׁיִּהְיֶה אוֹת פְּלוֹנִי סִימָן לְתֵבָה פְּלוֹנִית. וּפֵרוּשׁ נוֹטָרִיקוֹן כָּתַב הַתִּשְׁבִּי כִּי בִּלְשׁוֹן יָוָן וְרוֹמִי קוֹרִין לְסוֹפֵר נוטארי"ו, וְדַרְכָּם לִכְתֹּב בְּקִצָּרָה, לָכֵן קוֹרִין לְסִימָנִים נוֹטָרִיקוֹן כְּלוֹמַר דֶּרֶךְ סוֹפְרִים:

משנה ו

יח וְקַשְׁיָא לִי מִמַּה נַּפְשָׁךְ אִי אִירִינָן בִּזְדוֹן שַׁבָּת וְשִׁגְגַת מְלָאכוֹת הָא מְפָרֵשׁ רַשׁ"י בְּרֵישׁ פֶּרֶק ז' דַּאֲפִלּוּ יָמִים שֶׁבֵּינְתַיִם לֹא הָוֵי יְדִיעָה לְחַלֵּק, וְאִי בִּזְדוֹן מְלָאכוֹת וְשִׁגְגוֹת שַׁבָּת הָא לֹא אָמְרִינַן הָתָם אֶלָּא יָמִים שֶׁבֵּינְתַיִם הָוְיָן יְדִיעָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא שָׁמַע כו', וּמַשְׁמַע דַּוְקָא שֵׁשֶׁת יָמִים שֶׁבֵּין שַׁבָּת לְשַׁבָּת אֲבָל מִשַּׁחֲרִית לְעַרְבִית לֹא. וְהַתּוֹסָפוֹת מַסְקֵי דְּמַיְרֵי שֶׁיָּדַע בֵּינְתַיִם, וְאֶחָד שַׁחֲרִית וְאֶחָד עַרְבִית נָקַט לְרִבּוּתָא, דְּאַף עַל גַּב דְּיֵשׁ עִם הַיְדִיעָה הֶפְסֵק וּשְׁהוּת גָּדוֹל בֵּינְתַיִם מְחַיֵּב רַבָּן גַּמְלִיאֵל:

יט טַעֲמוֹ מִשּׁוּם דִּכְתִיב אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ, יְדִיעַת חַטָּאת הִיא דִּשְׁמָהּ יְדִיעָה, אֲבָל יְדִיעָה דְּלָאו חַטָּאת לָאו שְׁמָהּ יְדִיעָה. תּוֹסָפוֹת:

פרק יג

משנה א

א **הָאוֹרֵג**. אַף עַל גַּב דְּהַצָּד צְבִי וּמְלֵאכוֹתָיו נִשְׁנֵית סָמוּךְ לְמְלֶאכֶת הַכּוֹתֵב, הִקְדִּים דִּינֵי אוֹרֵג וְדִכְוָתֵיהּ מִשּׁוּם דְּדָמְיָן בְּשִׁעוּרָא, דִּכוֹתֵב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת חַיָּב וְכֵן אוֹרֵג בִּשְׁתֵּי חֻטִּים, וְאַף רַבִּי אֱלִיעֶזֶר סְבִירָא לֵיהּ בִּשְׁנַיִם אֶלָּא דִּמְחַלֵּק בֵּין אַלִּימֵי לְקִטְנֵי כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא. וְאֵחֵר [הָעוֹשֶׂה] שְׁנֵי בָתֵּי נִירִין לְסָמְכוֹ לְאִינָךְ דְּלֵית בְּהוּ פְּלָגְתָּא וְשִׁעוּרָן נַמִּי שְׁנַיִם. תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ב (ג) פְּקַח עֵינֶיךָ וּרְאֵה בִּנְעִימוּת דִּבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ד **וּבַסַּל**. הָנָךְ לָאו נִירִין מַמָּשׁ, אֶלָּא מְשַׁרְשֵׁר וּמַרְכִּיב חוּט אֶחָד בַּשְּׁתִי לְמַטָּה וְאֶחָד לְמַעְלָה, וּמַעֲמִיד הַשְּׁתִי בָּהֶן כְּתִקּוּנוֹ. רַשׁ"י:

ה **וְהַתּוֹפֵר**. מִשּׁוּם דְּבָעִינַן לְמִתְנֵי הַקּוֹרֵעַ בַּחֲמָתוֹ וְכוּ', מִשּׁוּם הָכִי קָתָנֵי הַתּוֹפֵר וְכוּ' הַקּוֹרֵעַ וְכוּ', אַף עַל גַּב דִּכְבָר תָּנָא לַהּ בַּאֲבוֹת מְלָאכוֹת. גְּמָרָא:

משנה ג

ו וּדְקָתָנֵי מֵתוֹ, שֶׁמֵּטָּל עָלָיו לְקָבְרוֹ אֲבָל לֹא לְהִתְאַבֵּל וְלִקְרֹעַ, שֶׁאֵינָן מֵאוֹתָן הָאֲמוּרִים בְּפָרָשַׁת אֱמֹר. וְכָתַב הָרַמְבַּ"ם שֶׁהַקּוֹרֵעַ עַל מֵתוֹ שֶׁחַיָּב לְהִתְאַבֵּל שֶׁחַיָּב מִשּׁוּם דְּדַעְתּוֹ מִתְיַשֶּׁבֶת בְּכָךְ וְחָמוּ מִתְפַּשֵּׁר כו'. וְקָשֶׁה לוֹמַר כֵּן, דִּלְדָבָרָיו כְּשֶׁהוּא קוֹרֵעַ עַל מֵת מִשֶּׁכֵּךְ

חֲמָתוֹ בְּכָךְ, וְדָבָר זֶה נִרְאֶה דְּאָסוּר שֶׁהֲרֵי חַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה, וּפֵרְשׁוּ בְּשִׂמְחָה וּבְלֵב טוֹב וְלִכְבּשׁ כַּעֲסוֹ. וְעוֹד דְּאִם כֵּן גַּם עַל מִי שֶׁאֵינוֹ חַיָּב כוּ' מְשַׁכֵּךְ נַמִּי חֲמָתוֹ בִּקְרִיעָתוֹ. וְעוֹד לָמָּה לֹא יִתְחַיֵּב בְּמֵתוֹ מִטַּעַם שֶׁעוֹשֶׂה הַמִּצְוָה וּמְתַקֵּן חִיּוּב הַמֵּטָּל עָלָיו, וְאַף עַל פִּי שֶׁמִּדְּרַבָּנָן הוּא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמַּגִּיד מִשְׁנֶה כוּ'. וּמִיהוּ בַּתּוֹסָפוֹת בְּשֵׁם ר"י דְּתִקּוּן מִצְוָה לֹא חָשִׁיב תִּקּוּן אֶלָּא כְּשֶׁמְּתַקֵּן גַּם דָּבָר אַחֵר מִלְּבַד הַמִּצְוָה, וְהַקְּרִיעָה מְתַקֵּן הַבֶּגֶד שֶׁיּוּכַל לִלְבְּשׁוֹ וְאֵין בּוֹ חִמּוּם, עַד כָּאן. לְכָן נִרְאֶה לִי שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין דַּעַת הַחֲכָמִים בְּמִצְוָתָם כְּדֵי לְשַׁכֵּךְ חֲמָתוֹ אֶלָּא שֶׁיִּקְרַע בְּטוּב לֵב כְּשֵׁם כוּ', מִכָּל מָקוֹם הָאֱמֶת כָּךְ הוּא וְשֶׁעַל יְדֵי זֶה מִסְתַּלֵּק חִמּוּמוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

ז **הַמְלַבֵּן**. אַף עַל גַּב דִּבְאוֹרֶג קָיְמִינַן, הוֹאִיל וְשִׁעוּרָן גַּם כֵּן בְּסִיט כָּפוּל לְהָכִי אַקְדּוֹמֵי נְהוּ לְהָאוֹרֵג. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

ח **הַצָּד כוּ'**. עַיֵּן לְעֵיל אוֹת א':

ט וְאַף עַל גַּב דְּתָנֵי לֵיהּ בְּלִישְׁנָא דְּפָלֵיג, אַשְׁכְּחַן טוּבָא דִּכְוָתֵיהּ:

משנה ז

י **אַף עַל פִּי כוּ'**. וְהָלַךְ לוֹ. כְּלוֹמַר לִפְנִים אֶל תּוֹךְ הַבַּיִת, דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי הֵאֵיךְ אֶפְשָׁר שֶׁהַשֵּׁנִי יְמַלֵּא מְקוֹמוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן מִבְּלִי תֵּת תְּחִלָּה הַמָּקוֹם פָּנוּי, וְאָז הַצְּבִי אֵינוֹ נִצּוֹד, וְנִמְצָא כְּשֶׁהַשֵּׁנִי חוֹזֵר אַחַר כָּךְ וּמְמַלֵּא הַפֶּתַח הוּא צָדוֹ לְהַצְּבִי, וְלָמָּה יִהְיֶה פָּטוּר, כֵּן נִרְאֶה לִי. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם הִשִּׂיג בְּעִקַּר הַדִּין דְּאָטוּ מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַּרְנְגֹלֶת בְּבֵיתוֹ וְנִפְתַּח הַדֶּלֶת יִהְיֶה אָסוּר לְסָגְרוֹ. וּבְתוֹסָפוֹת חֲדָשִׁים פּוֹסֵק כְּהַתּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

יא וּפֵרֵשׁ הַר"ן כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ צְבִי בְּתוֹךְ הַבַּיִת וְהַדֶּלֶת מְגוּפָּה וְהוּא שָׁמוּר בְּכָךְ, וּבָא זֶה וְנָעַל עוֹד בְּמַנְעוּל, אַף עַל פִּי שֶׁמּוֹסִיף לוֹ שְׁמִירָה עַל שְׁמִירָתוֹ מֻתָּר, וְלֹא אָמְרִינַן הֲרֵי זֶה כְּאִלּוּ צָד אוֹתוֹ שֶׁאִלְמָלֵא נָעַל הוּא שֶׁמָּא הָיוּ הַדְּלָתוֹת נִפְתָּחוֹת וְהַצְּבִי נִמְלָט, כָּךְ שֵׁנִי זֶה מֻתָּר לוֹ לֵישֵׁב בְּצַד הָרִאשׁוֹן כֵּיוָן שֶׁהָרִאשׁוֹן מִלֵּא אֶת הַפֶּתַח, אַף עַל פִּי שֶׁלְּאַחַר שֶׁנִּסְתַּלֵּק הָרִאשׁוֹן נִשְׁאַר הַצְּבִי נִצּוֹד מֵחֲמַת הַשֵּׁנִי. אִי נַמִּי כְּגוֹן שֶׁהָיָה צְבִי קָשׁוּר בְּבֵית זֶה וְנָעַל, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁנִּתַּר הַצְּבִי אֵין אוֹמְרִים לָזֶה שֶׁיִּפְתַּח אֶת בֵּיתוֹ, כֵּיוָן שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁנָּעַל בְּהֶתֵּר נָעַל, אַף זֶה הַשֵּׁנִי כֵּיוָן שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁיָּשַׁב בְּהֶתֵּר יָשַׁב, אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְהִסְתַּלֵּק מִשָּׁם לְאַחַר שֶׁנִּסְתַּלֵּק הָרִאשׁוֹן:

פרק יד

משנה א

א לְפִי שֶׁהוּא מְפָרֵק אוֹתוֹ דָּבָר וּמַבְדִּילוֹ מֵחֲבֵרוֹ:

ב כֵּן כָּתַב רַשִׁ"י. וְהַתּוֹסְפוֹת כָּתְבוּ שֶׁאֵינוֹ נִרְאֶה, דְּאִם כֵּן אֲפִלּוּ לְצֹרֶךְ נַמִּי לִפְטוֹר, אֶלָּא יֵשׁ לוֹמַר דַּאֲפִלּוּ בְּמִינוֹ נָצוֹד פָּטוּר מִשּׁוּם דַּהֲוֵי מְלָאכָה שֶׁאֵין צְרִיכָה לְגוּפָהּ. וְכָתַב הָרַ"ן דְּהוּא הַדִּין נַמִּי בָּרִישָׁא אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא לְצֹרֶךְ, אֶלָּא שֶׁאוֹתָן שְׁמֹנָה שְׁרָצִים אֵין דַּרְכָּן לְהַזִּיק וּלְפִיכָךְ כָּל צִידָתָן לְצֹרֶךְ, אֲבָל אִינָךְ דֶּרֶךְ לְצוּדָן שֶׁלֹּא יַזִּיקוּ. וּמַתְנִיתִין רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא דְּמָלְאכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לְגוּפָהּ פָּטוּר, וְתֵימַהּ עַל הָרַ"ב וְהָרַמְבַּ"ם שֶׁלֹּא כָּתְבוּ שֶׁאֵינָהּ הֲלָכָה:

ג גְּמָרָא. וְלִפְרוּשׁ שֶׁכָּתַב מִשּׁוּם מְפָרֵק נִיחָא, שֶׁצָּרִיךְ לַדָּם כְּדֵי לְהַאֲכִיל לִכְלָבָיו. אֲבָל לְפִרוּשׁ שֶׁמְּפָרֵשׁ מִשּׁוּם צוֹבֵעַ, וְאֵינוֹ יוֹצֵא, צָרִיךְ לוֹמַר כְּגוֹן שֶׁצָּרִיךְ וְנִיחָא לֵיהּ שֶׁיִּהְיֶה צָבוּעַ בְּעוֹרוֹ, וּדְנָקֵט לְהַאֲכִיל לִכְלָבָיו חָדָא מִתַּרְתֵּי נָקֵט. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְלִפְרוּשׁ דִּמְפָרֵק הָא דְּחַיָּב בְּנִצְרָר הַדָּם אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יָצָא וְלֹא נִתְקַיְּמָה מַחְשַׁבְתּוֹ, עַיֵּן פֶּרֶק י"ב מִשְּׁנָה ג':

משנה ב

ד הָכִי קָאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּבְּרַיְתָא. וְרַבָּנָן סְבִירָא לְהוּ שֶׁאֵין לָאֵסֹר מִשּׁוּם מְעַבֵּד אֶלָּא כְּשֶׁעוֹשֶׂה כֵּן בְּדָבָר הָעוֹמֵד לְהִתְקַיֵּם כְּמוֹ הַכְּבָשִׁים דְּהַשְׁתָּא דְּמֵי לְעִבּוּד. אֲבָל לְצֹרֶךְ אֲכִילָה לִשְׁעָתוֹ לֹא דָּמֵי לְעִבּוּד. טוּר:

משנה ג

ה וּמִשּׁוּם דְּאָיְרֵי בְּמֵי מֶלַח שֶׁהֵן עֲשׂוּיִין לְמַתֵּק הָאֹכֶל וְאֵינָן דָּבָר מַאֲכָל בְּעַצְמוֹ נָקֵט נַמִּי לְהָנֵי שֶׁאֵינָן מַאֲכָל מַמָּשׁ וְאַגַּבָּן נָקֵט נַמִּי אִינָךְ שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן רְפוּאָה. וְכָתַב הַמַּגִּיד בְּפֶרֶק כ"א דְּכָל אֵלּוּ הַדִּינִין הֵן בְּבָרִיא שֶׁאֵינוֹ נוֹפֵל לְמִשְׁכָּב וְלֹא חוֹלֶה, דְּהָתְנַן בְּמַשְׁנָה ו' פֶּרֶק ח' דְּיוֹמָא דְּחוֹשֵׁשׁ בִּגְרוֹנוֹ מְטִילִין לוֹ סַם בְּתוֹךְ פִּיו מִשּׁוּם סְפֵק נְפָשׁוֹת:

ו **כָּל הָאֲכָלִין**. לַאֲתוֹיֵי טְחוֹל לַשִּׁנַּיִם וְכַרְשִׁינִין לִבְנֵי מֵעַיִן, כְּלוֹמַר שֶׁקְּשִׁים לָהֶם, וְסַלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא דְּלָאו אוֹרְחָא לְמֵיכְלִינְהוּ אִי לָאו לִרְפוּאָה שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם וּמוּכְחָא מִלְּתָא וְלִתְסַר, קָא מַשְׁמַע לָן. וְכָל הַמַּשְׁקִין לַאֲתוֹיֵי מֵי צָלָפִין בְּחֹמֶץ. גְּמָרָא:

ז **וְכוֹס עַקָּרִים**. אַף עַל גַּב דְּמִרַפֵּא לַזָּבָה וְלֹא מֵעַקָּרָא כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא. קָרֵי לְהוּ אֵינָשֵׁי בְּשֵׁם עַקָּרִים כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה מְפֻרָסָם בְּשֵׁם זֶה וְיִזָּהֵרוּ מֵהֶם בְּנֵי אָדָם לִשְׁתּוֹתוֹ וְיִשְׁתַּדְּלוּ אַחַר רְפוּאָה אַחֶרֶת לְאֵלּוּ הַחֲלָיִים:

ח **שֶׁמֶן עַקָּרִין**. נִרְאֶה שֶׁרוֹצֶה לוֹמַר שֶׁנִּתְבַּשֵּׁם בְּעִקְרֵי בְּשָׂמִים וִירָקוֹת. רַשִׁ"י פֵּרֵשׁ כֵּן בְּכוֹס עַקָּרִים:

משנה ד

ט דְּחֹמֶץ מַעֲלֵי לְהוּ הֵיכָא דְּאִיכָּא מַכָּה דְּצָמִיתֵי, וּקְרָא דְּחֹמֶץ לַשִּׁנַּיִם כֵּן הֶעָצֵל לְשׁוֹלְחָיו (מִשְׁלֵי י) דְּמַשְׁמַע דְּקָשֶׁה לְהוּ, מַיְרֵי דְּלֵיכָּא מַכָּה, דִּמְרַפֵּי. גְּמָרָא:

י גְּמָרָא. וְסֵיפָא דְּקָתָנֵי אֲבָל מְטַבֵּל כְּדַרְכּוֹ, הוּא הַדִּין דַּהֲוָה מָצֵי לְמִתְנֵי בִּמְגַמֵּעַ וּבוֹלֵעַ, אֶלָּא אוֹרְחָא דְּמִלְּתָא נָקֵט. תּוֹסָפוֹת:

יא וְהָרַמְבַּ"ם כָּתַב וַהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְצָרִיךְ שֶׁתִּהְיֶה אוֹתָהּ הַמְּשִׁיחָה מִשְׁתַּמְשִׁין בָּהּ בְּנֵי אָדָם הַרְבֵּה. וְהָכִי אָמַר רַב בַּגְּמָרָא דַּהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְלֹא מִטַּעֲמֵיהּ, דְּאִלּוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן אַף עַל גַּב דְּלֹא שְׁכִיחַ שָׂרֵי, וְרַב סָבַר אִי שְׁכִיחַ אִין אִי לֹא לֹא, וּבְאַתְרָא דְּרַב שְׁכִיחַ מַשְׁחָא דְּוַרְדָּא:

פרק טו

משנה ב

א וַחֲסוּרֵי מִחְסְרָא וְהָכִי קָתָנֵי, וְאֵלּוּ הֵן הַמֻּתָּרִין לְכַתְּחִלָּה. הַר"ן:

ב **מִפְּתַח חֲלוּקָּה**. בַּגְּמָרָא, פְּשִׁיטָא. לֹא צְרִיכָא דְּאִית לַהּ שְׁנֵי פְּתָחִים, דְּהַיְינוּ אוֹתָן לְשׁוֹנוֹת שֶׁזָּכַר הַר"ב, וְאִם אֵינָהּ מַתֶּרֶת אֶלָּא הָאֶחָד יְכוֹלָה לְפוֹשְׁטָהּ וּלְלוֹבְשָׁהּ בְּדַחַק, מַהוּ דְּתֵימָא חַד מִנַּיְהוּ בְּטוּלֵי מְבַטְּלָהּ לַהּ וְתֶיהֱוֵי קֶשֶׁר שֶׁל קַיְמָא וְתַרְוַיְהוּ לִיתַּסְרֵי, קָא מַשְׁמַע לָן:

ג **וְחוּטֵי סָבָכָה**. בַּגְּמָרָא, פְּשִׁיטָא. לֹא צְרִיכָא דְּרִוְיחָא לַהּ וְאֵינוֹ מְהֻדָּק בְּרֹאשָׁהּ, מַהוּ דְּתֵימָא מִישְׁלַף שָׁלְפָה לַהּ מֵרֹאשָׁהּ כְּשֶׁהִיא קְשׁוּרָה וַהֲוָה לֵיהּ קֶשֶׁר שֶׁל קַיְמָא, קָא מַשְׁמַע לָן דְּאִשָּׁה חָסָה עַל שַׂעֲרָהּ פֶּן תְּנַתֵּק הַשֵּׂעָר, וּמִישְׁרָא שָׂרֵי לֵיהּ:

ד **וְשֶׁל פְּסִיקְיָא**. אִיכָּא נַמֵּי לִשְׁנוּיֵי כְּהַאי גַּוְנָא, מַהוּ דְּתֵימָא מְחַתָּה לֵיהּ דֶּרֶךְ רַגְלָהּ וְיוֹצְאָה, קָא מַשְׁמַע לָן דְּלֹא עָבְדֵי הָכִי מִשּׁוּם צְנִיעוּתָא. רַשְׁ"י:

ה **וּרְצוּעוֹת וְכוּ'**. יֵשׁ בַּגְּמָרָא הַרְבֵּה צְדָדִין, מֵהֶן לְחִיּוּב מֵהֶן לְפָטוּר מֵהֶן לְהֶתֵּר, וְהַמְּתָרִים הֵם שֶׁקּוֹשְׁרִים אוֹתָם עַל הֶרֶגֶל בִּשְׁעַת מַלְבּוּשׁ, שֶׁאִלּוּ וַדַּאי אֵינָן מַעֲשֵׂה אֻמָּן וְלֹא שֶׁל קַיְמָא. הָרַמְבַּ"ם:

ו וּבְאַחַת מֵהֶן יָכֹל לְהוֹצִיא הַיַּיִן. רַשְׁ"י. וְנִרְאֶה לִי אֲבָל בְּדֹחַק, וְכֵן בִּקְדֵרָה שֶׁל בָּשָׂר, וּכְמוֹ שֶׁפֵּרְשׁוּ בְּכָל הָאֲחֵרִים. תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ז **לִפְנֵי הַבְּהֵמָה**. בַּגְּמָרָא, פְּשִׁיטָא. לֹא צְרִיכָא דְּאִית לַהּ תַּרְתֵּי אִיסָּרֵי, פֵּרֵשׁ רַשְׁ"י שְׁנֵי חֲבָלִים קוֹשֵׁר בְּרֹחַב הַפֶּתַח זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה. לִישָׁנָא אַחֲרִינָא, תְּרֵי אִיסָּרֵי שְׁקוֹשְׁרָן הַיּוֹם בְּשִׁנֵּי צִדֵּי הַפֶּתַח וְלֹא הָיְתָה תְּלוּיָה בָּהּ מֵאֶתְמוֹל, מַהוּ דְּתֵימָא חַד מִנַּיְהוּ בַּטּוּלֵי מְבַטֵּל וְיוֹצִיאֲנָה בְּדֹחַק, קָא מַשְׁמַע לָן:

ח מַסִּיק בַּגְּמָרָא דְּלֹא פְּלִיג, דְּהָא דְּמִי לְהָנָךְ דִּלְעֵיל:

ט שֶׁאֵין כְּלֵי הַגְּרִדִי מֻקְצִין. הָרַמְבַּ"ם. וְהָכִי אִיתָא בַּגְּמָרָא:

משנה ג

י **מְקַפְּלִין כוּ'**. מִשּׁוּם דְּתָנֵי לְעֵיל קוֹשֶׁרֶת אִשָּׁה מִפְּתַח חֲלוּקָהּ שֶׁהֵם מִתִּקּוּנֵי בִּגְדֵי הָאָדָם, נָקַט נַמִּי לְהַהִוא דְּשֶׁהֵם תִּקּוּנֵי הַבְּגָדִים. וְאַף עַל גַּב דְּלֹא הָוְיָן מִשּׁוּם קְשִׁירָה וְלֹא נֶאֶסְרוּ אֶלָּא מִשּׁוּם דַּהֲוֵי כְּמִתַּקֵּן מָנָא, וּכְדֶרֶךְ שֶׁאָסְרוּ טְבִילַת כֵּלִים:

יא **וּמַצִּיעִין כוּ'**. הַצָּעוֹת בְּגָדִים עַל הַמִּטּוֹת לִישֵׁן עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ יְצוּעֵי עָלָה (בְּרֵאשִׁית מט). הָרַמְבַּ"ם:

יב וְכֵן וְחֲלְבֵי שַׁבָּת קְרֵבִין בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת. רַשִׁ"י. וְאִם תֹּאמַר הָא לֹא מִיקְלַע יוֹם הַכִּפּוּרִים בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּפֶרֶק ה' דְּסֻכָּה מִשְׁנָה ה', הָא מוֹקְמִינַן הָתָם לְהַהִוא דְּאֶחֱרִים דִּסְבִירָא לְהוּ דְּכָל הֶחָדָשִׁים כְּסִדְרָן, אֶחָד מָלֵא וְאֶחָד חָסֵר:

יג **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר כוּ'**. וְטַעֲמוֹ כִּדְתָנְיָא, עוֹלַת שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ, לְמֵד עַל חֶלְבֵי שַׁבָּת שֶׁקְּרֵבִין בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, יָכֹל אַף שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים בְּשַׁבָּת, תַּלְמוּד לוֹמַר בְּשַׁבַּתּוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר עוֹלַת וְגוֹ' לְמֵד שֶׁקְּרֵבִין בְּיוֹם טוֹב, יָכֹל אַף בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, תַּלְמוּד לוֹמַר בְּשַׁבַּתּוֹ:

יד כְּלוֹמַר וּלְהָכִי לְמֵדִין מִשַּׁבָּת לְיוֹם הַכִּפּוּרִים וְלֹא מִיּוֹם הַכִּפּוּרִים לְשַׁבָּת:

טו כְּלוֹמַר שֶׁהַכָּתוּב עָשָׂאן שְׁוִין לְדָבָר זֶה. דְּהָא וַדַּאי דְּשַׁבָּת חָמוּר, שֶׁהוּא בְּסִקִילָה וְיוֹם הַכִּפּוּרִים בְּכָרֵת:

טז **קְרֵבִין כוּ'**. וְכָל שֶׁכֵּן קִפּוּל, דְּצֹרֶךְ הֶדְיוֹט:

פרק טז

משנה א

א וּתְנַן בְּסֵיפָא לְמָבוֹי שֶׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ. וְעֵרוּבֵי חֲצֵרוֹת וְשִׁתּוּפֵי מְבוֹאוֹת תַּרְוַיְיהוּ מִתַּקָּנוֹת שְׁלֹמֹה וּבֵית דִּינוֹ הֵם, הִלְכָךְ הָא דְּנָקַט אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עֵרְבוּ, הוּא הַדִּין נַמִּי שֶׁלֹּא נִשְׁתַּתְּפוּ:

משנה ב

ב **שָׁלֹשׁ סְעֻדּוֹת**. לְפִי שֶׁחַיָּב אָדָם לֶאֱכֹל שָׁלֹשׁ סְעֻדּוֹת בְּשַׁבָּת:

ג כְּלוֹמַר שֶׁמִּתּוֹךְ בְּהִילוּתוֹ יִשְׁכַּח שֶׁהוּא שַׁבָּת, וּלְפִיכָךְ אָמְרוּ שֶׁלֹּא יַצִּיל, וּמַעֲתָּה לֹא יְהֵא בָּהוּל וְלֹא יִשְׁכַּח בְּשַׁבָּת:

משנה ג

ד אֲבָל לוֹקְחִים שְׂכָרָם מִתּוֹךְ שֶׁהֵם זוֹכִים בַּכֹּל מֵהֶפְקֵרָא, אֶלָּא שֶׁאֵינָם רוֹצִים לִזְכּוֹת בַּכֹּל כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ"ב:

משנה ד

ה וְטַעֲמֵיהוּ דְּאִי לָבֵישׁ טְפֵי וְנָפֵיק בְּהוּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים הֲוֵי מַשְׁאוֹי וּמְשׁוּם הָכִי אֲפִלּוּ לֶחָצֵר הַמְעֹרֶבֶת אָסוּר מִשּׁוּם דְּכֵיוָן דְּמִטְרִיד חֵישִׁינַן דִּלְמָא נָפֵיק בְּהוּ לִרְשׁוּת הָרַבִּים. הָרַ"ן:

ו שֶׁאֵינָן מְחֻבָּרִין. וְעַיֵּן עוֹד בְּתוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב שֶׁהוּא עַל פִּי מִנְהָג מַלְבּוּשֵׁי הַמְּדִינוֹת:

ז **וְחוֹזֵר וְלוֹבֵשׁ וּמוֹצִיא**. וְהָא דְּלֹא שָׁרִינַן הָכִי בְּאָכְלִין וּמַשְׁקִין, מִשּׁוּם דְּהָתָם כֵּיוָן דִּבְיָדוֹ הוּא מוֹצִיא מִתּוֹךְ שֶׁאָדָם בָּהוּל כוּ' אָתֵי לְכִבּוּיֵי אֲבָל הָכָא כֵּיוָן שֶׁאֵין אַתָּה מַתִּירוֹ אֶלָּא דֶּרֶךְ לְבִישָׁה רָמֵי אַנַּפְשֵׁיהּ וּמְדַכַּר:

ח רוֹצֶה לוֹמַר כֵּיוָן דְּלֹא קָא חָזֵי אֶלָּא שְׁלֹשׁ סְעֻדּוֹת, אֲבָל מַלְבּוּשִׁים לְכֻלָּא יוֹמָא חָזוּ בְּשָׁוֶה:

משנה ה

ט **גְּדִי**. לְפֵרוּשׁ רַשְׁ"י הַנִּזְכָּר בְּפֶרֶק ד' מִפְּרֵשׁ הַתּוֹסְפוֹת דְּהָכָא מַיְרֵי כְּשֶׁיִּחֲדוֹ לִישִׁיבָה. וּלְרַבֵּנוּ תַּם דְּאֵינוֹ מְחֻלָּק בֵּין גַּסָּה לְדַקָּה לְעֵיל וְהָכָא בִּיבֵשִׁים, וּבְיוֹם טוֹב אַף בְּלַחִין:

י **מִפְּנֵי כוּ'**. מוֹדִיעַ תּוֹעֶלֶת פְּרִישַׁת הָעוֹר. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ו

יא **שֶׁשְּׁבִיתָתוֹ עֲלֵיהֶן**. וְאַף דְּקַיְמָא לַן קָטָן אוֹכֵל אִסּוּר אֵין בֵּית דִּין מְצֻוִּים לְהַפְרִישׁוֹ, מוֹקֵי לַהּ בַּגְּמָרָא דְּהָכָא בְּקָטָן הָעוֹשֶׂה לְדַעַת אֲבִיו, שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁהַכִּבּוּי נוֹחַ לְאָבִיו וְעוֹשֶׂה בִּשְׁבִילוֹ. וְדִכְוָתֵיהּ בְּנָכְרִי, וַאֲפִלּוּ הָכִי שָׁרֵי, דְּאַף עַל גַּב דְּיוֹדֵעַ דְּנוֹחַ לְיִשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ הָכִי אַדַּעְתָּא דְּנַפְשֵׁיהּ עֲבֵיד וְלַהֲנָאַת עַצְמוֹ, שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁלֹּא יַפְסִיד:

משנה ז

יב תֵּימַהּ דְּאֵין צָרֵךְ לְכָל זֶה דְּהָא לֹא קָיְמָא לַן כְּרַבִּי יִצְחָק וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ"ב בְּעַצְמוֹ בְּסוֹף פֶּרֶק ג' דְּטַעְמָא דְּאֵין מְבַטְּלִין כְּלִי מֵהֵיכָנוֹ, וְאִם כֵּן הָכָא לֹא קָשֶׁה וְלֹא מִידֵּי:

יג לְפִי שֶׁאֵין זֶה מָקוֹם יְשִׁיבַת בְּנֵי אָדָם וְלֹא מְמְאִיס. הָרַמְבַּ"ם. וְתֵימַהּ דְּאִם כֵּן כִּי הֲוֵי נַמִּי שֶׁל נַעַר קָטָן לִתְּסַר לְטַלְטְלוֹ וְלֹא לוֹקִים מַתְנִיתִין אֶלָּא בַּאֲשִׁפָּה שֶׁבֶּחָצֵר. וּבְגְּמָרָא דְּשֶׁל קָטָן שָׁרֵי דְּרָאוּי לְהַאֲכִילָהּ לַכְּלָבִים. וְיֵשׁ גִּרְסָא אַחֶרֶת לְהַפּוֹסְקִים וְאֵין חִלּוּק בֵּין צוֹאַת קָטָן לְצוֹאַת תַּרְנְגוֹלִים, אֶלָּא לְהָכִי מוֹקְמִינַן בְּצוֹאַת תַּרְנְגוֹלִים, דְּכֵיוָן שֶׁדַּרְכָּם לִהְיוֹת בְּחָצֵר אַחֶרֶת שֶׁאָדָם מַקְצֶה לָהֶם מָקוֹם לֹא שָׁרֵי לְטַלְטְלָם מִשּׁוּם גְּרָף, מִיהוּ בִּשְׁבִיל שֶׁלֹּא יִתְלַכְלֵךְ כּוֹפֶה עָלָיו כְּלִי, אֲבָל שֶׁל בְּנֵי אָדָם שֶׁדַּרְכָּהּ לִהְיוֹת בֶּחָצֵר שֶׁדַּרִין בָּהּ, כְּגוֹן שֶׁל

קְטַנִּים, אֵין צָרִיךְ לִכְפִיַּת כְּלִי אֶלָּא מֻתָּר לְכַבְּדָהּ וּלְהוֹלִיכָהּ לְבֵית הַכִּסֵּא. וּלְגַרְסָא זוֹ אֶפְשָׁר שֶׁנִּתְכַּוֵּן הָרַ"ב:

יד וְכֵן כָּתַב בְּפֵרוּשׁ הָרַמְבַּ"ם, וּמַשְׁמַע דְּחִיּוּבָא לֵיכָּא. וְטַעְמָא נִרְאֶה, לְפִי שֶׁהַנָּחָשׁ מֵהַדְּבָרִים שֶׁאֵינָן בְּמִינָן נִצּוֹד, דַּאֲפִלּוּ לְצֹרֶךְ פָּטוּר אֲבָל אָסוּר. אֲבָל תֵּימַהּ דְּפֶרֶק ב' דְּעֵדֵיּוֹת מִשְׁנָה ה' הַצָּד נָחָשׁ לִרְפוּאָה חַיָּב שְׁמַע מִינַּהּ שֶׁהוּא מֵאוֹתָן שֶׁיֵּשׁ בְּמִינָן צֵידָה דְּחַיָּב בְּכוּלְּהוּ גַּוְנֵי. וּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם בְּחִבּוּרוֹ בַּדְּבָרִים שֶׁבְּמִינָן נִצּוֹד בֵּין לְצֹרֶךְ בֵּין שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ אוֹ לְשַׂחֵק בָּהֶן חַיָּב. וְלָכֵן נִרְאֶה דְּהַאי אִסּוּר דְּנָקְטֵי לָאו דַּוְקָא, אֶלָּא הוּא הַדִּין דְּחַיָּב. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

טו **לְהַשְׁקוֹת בְּהֶמְתּוֹ**. אוֹרְחָא דְּמִלְתָּא נָקֵט, לְפִי שֶׁבְּמָקוֹם הַשְׁקָאַת הַבְּהֵמָה מְצוּיִים שָׁם יִשְׂרְאֵלִים וְנָכְרִים, אֲבָל אֵין הָכִי נַמִּי דַּאֲפִלּוּ מִלֵּא מַיִם בִּשְׁבִיל יִשְׂרְאֵל עַצְמוֹ אָסוּר לְיִשְׂרְאֵל לִשְׁתּוֹת, מֵהֶן דְּהָא מִכָּל מָקוֹם אַהֲנוּ לֵיהּ מַעֲשָׂיו שֶׁעַל יְדֵי מִלַּאכְתּוֹ שֶׁל אֵינוֹ יְהוּדִי הוּא יָכֹל לִשְׁתּוֹת מֵהֶם בַּמָּקוֹם הַזֶּה. הָרַ"ן, וְרַ"י בַּתּוֹסְפוֹת:

טז **כֶּבֶשׁ**. מָקוֹם חֶלֶק שֶׁיּוֹרְדִין בּוֹ, וְאֵין בּוֹ מַעֲלוֹת כְּסֶלֶם. הָרַמְבַּ"ם:

פרק יז

משנה א

א וְטַעְמָא שֶׁאֵלּוּ מִלַּאכְתָּן לְהֶתֵּר הֵן וְאֵלּוּ בִּשְׁאָר כֵּלִים פְּלִיגִי לְקַמָּן. הָרַ"ן:

ב **בְּשַׁבָּת**. הָכִי קָאָמַר, אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְפָּרְקוּ בְּחֹל נִטְלִין בְּשַׁבָּת. גְּמָרָא:

משנה ג

ג וּמִכָּל מָקוֹם בּוֹדְקִין בּוֹ, שֶׁמְּהַפְּכִים זֵיתִים לְרָאוֹתָן אִם נִתְאַסְּפוּ שָׁמָּנָן בְּתוֹכָן:

משנה ה

ד גְּמָרָא. וּבְרֵישׁ פִּרְקִין מַשְׁמַע דִּכְשֶׁנִּתְפָּרְקוּ הַדְּלָתוֹת מִן הַכְּלִי בְּשַׁבָּת דְּשֵׁרֵי יוֹתֵר לְטַלְטֵל מִשֶּׁנִּתְפָּרְקוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת. כְּתִבוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּלֹא דְּמֵי דְּהָתָם אַכְּתִי כְּלִי הוּא שֶׁעֲדַיִן עוֹמֵד לְמִלְאכָה רִאשׁוֹנָה וְרָאוּי לְהִתְחַבֵּר הַכְּפוּי עִם הַכְּלִי, אֲבָל הָכָא לֹא חָשִׁיב כְּלִי אֶלָּא מֻחָמַת שֶׁעוֹמֵד לְמִלְאכָה אַחֶרֶת, הִלְכָךְ כְּשֶׁנִּשְׁבַּר בְּשַׁבָּת אָסוּר טְפֵי דַּהֲוֵי נוֹלָד. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ו

ה **קְשׁוּרָה**. דְּשׁוּב לֹא יָבֹא לְתַקְנָהּ. אֲבָל אֵינָהּ קְשׁוּרָה, אַף עַל פִּי שֶׁתִּתְקְנָהּ מִבְּעוֹד יוֹם וְיֵשׁ עָלֶיהָ תּוֹרַת כְּלִי, לֹא, דְּשָׁמָא לְמָחָר תְּהֵא לוֹ אֲרֻכָּה יוֹתֵר מִדַּאי וְיִקְטְמֶנָּה וְנִמְצָא מְתַקֵּן כְּלִי. גְּמָרָא:

משנה ז

ו וְעַיֵּן בְּפֶרֶק י' דְּעֵרוּבִין מִשְׁנָה ח' וְי"א:

משנה ח

ז דַּהֲוֵי כְּבוֹנֶה אִי לָאו דְּמוּכְחָא בֵּית אֲחִיזָה דִּילֵיהּ דִּלְמִשְׁקָל וַהֲדוּרֵי עֲבֵיד. רַשְׁ"י:

פרק יח

משנה א

א וּבַגְּמָרָא, כִּדְאָמְרֵי אֵינָשֵׁי, פֵּרוּשׁ חֻשְׁבּוֹן קָטָן תְּחִלָּה, וְאִם יִצְטָרֵךְ יוֹתֵר יְפַנֶּה יוֹתֵר (עַיֵּן בְּמַגִּיד מִשְׁנֶה פֶּרֶק כו הֲלָכָה טז וְשֶׁלְחָן עָרוּךְ סִימָן של"ג) (וּמִשּׁוּם הָכִי נָקַט אַרְבַּע בְּרֵישָׁא וַהֲדַר חָמֵשׁ). רַשְׁ"י. וְנִרְאֶה לִי דְּמִסְפָּר אַרְבַּע וְחָמֵשׁ מַסְרִיךְ סְרִיךְ אֲלִישָׁנָא דְּתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה דְּפֶרֶק ז' דְּבָבָא קַמָּא, וְשָׁם בְּדַוְקָא:

ב **קַפּוֹת**. בְּיָרוּשַׁלְמִי, כְּהָא דְּתָנִינַן בִּשְׁקָלִים פֶּרֶק ג', קַפּוֹת שֶׁל שֵׁשׁ סְאִים. תּוֹסְפוֹת:

ג בַּגְּמָרָא. וְכָתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת דַּהֲוֵי מָצֵי לְמֵימַר כְּדִלְעֵיל בִּתְרוּמָה כֵּיוָן דְּחָזֵי לְכֹהֵן, אֶלָּא כֵּיוָן דְּאִשְׁכַּח טַעְמָא דַּאֲפִלּוּ לְדִידֵיהּ מָצֵי חָזֵי אָמַר:

ד **הַטָּבֵל**. דִּלְכֹהֵן נַמִּי לֹא חָזֵי, דְּאָסוּר לְכֹהֵן לֶאֱכֹל מִפֵּרוֹתָיו בְּטֶבְלָן, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם בַּפֶּרֶק א' מִמַּעֲשְׂרוֹת:

ה וּבְרֵישׁ פֶּרֶק ז' דִּבְרָכוֹת כָּתַב דִּכְתִיב וְנָתַן הַכֶּסֶף וְגוֹ', וְהָכִי אִיתָא בַּסּוּגְיָא דְּהָכָא וּדְהָתָם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ו **עוֹרְבִין**. וְתַנָּא קַמָּא דְּפָלֵיג מִשּׁוּם דְּסָבַר דִּלֹּא מְטַלְטְלִין דָּבָר שֶׁהוּא מַאֲכָל לַחַיָּה וְלָעוֹף כָּל הֵיכָא דְּלֵיתְנֵיהוּ בִּרְשׁוּתֵיהּ, אֶלָּא אִם כֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְגַדֵּל אוֹתָן. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ב

ז **רוֹצֶה לוֹמַר מִשּׁוּם דְּסָתָמַיְהוּ לְהַסָּקָה קַיְמָא וּבָעֵי בְּהוּ הַזְמָנָה**. הָר"ן:

ח **מְדַדִּין**. הִיא מִלָּה עִבְרִית כְּמוֹ אָדַדְתִּם עַד בֵּית אֱלֹהִים [וְתִהִלִּים מה]. הָרַמְבַּ"ם:

ט קָשֶׁה דְּחִלֵּק בָּעוֹפוֹת בֵּין תַּרְנְגֹלֶת לְאַוָּזִין וּשְׁאָר עוֹפוֹת. וּלְשִׁיטַת הָר"ן דְּמְחַלֵּק בֵּין גְּדוֹלִים לְקַטַנִּים דְּקַטַנִּים לֹא שְׁרֵי אֶלָּא בֶּחָצֵר אֲבָל לֹא בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּגְדוֹלִים אֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים שְׁרֵי נִיחָא, דְּמַתְנִיתִין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים מַיְרֵי מִכֹּחַ סֵיפָא דְּמְדַדָּה בְּנָהּ אוֹקְמִינַן לַהּ בַּגְּמָרָא בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּלְהָכִי תָּנֵי עֲגָלִים וּסְיָחִים לְאַשְׁמְעִינַן דְּדַוְקָא בְּגְדוֹלִים שָׁרִינַן בִּרְשׁוּת הָרַבִּים:

י **אָסוּר**. וְלֹא אָמְרִינַן חַי נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ כִּדְלְעֵיל מִשְׁנָה ה' פֶּרֶק י', כֵּיוָן שֶׁהוּא קָטָן כָּל כָּךְ שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא גּוֹרֵר. הָרַ"ן. וְהַאי אָסוּר נִרְאֶה לִי דְּאָסוּר וְחַיָּב קָאָמַר, דְּהָא מְחַיֵּב בְּחוֹלֶה כְּשֶׁנִּשָּׂאוֹ בְּרֵישׁ פִּרְקִין דִּלְקַמָּן. וְעַיֵּן שָׁם דְּלַתּוֹסְפוֹת נִרְאֶה דְּדַוְקָא בְּחוֹלֶה:

משנה ג

יא **אֶת הַשַּׁבָּת**. בַּגְּמָרָא לַאֲתוֹיֵי הָא דְּתָנוּ רַבָּנָן אִם הָיְתָה צְרִיכָה לְנֵר חֲבֵרְתָּהּ מַדְלֶקֶת לָהּ אֶת הַנֵּר. וּמֵהָכָא שָׁמְעִינַן דִּגְמָרָא סְבִירָא לַהּ דְּאִיכָּא אִסּוּר תְּחוּם מִן הַתּוֹרָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרִי"ף דִּלְכֵלִי עַלְמָא מִשְּׁתֵּים עֶשְׂרֵה מִיל וּלְמַעְלָה מִדְּאוֹרַיְתָא, דְּאִם לֹא כֵּן עַד הַשְּׁתָּא לֹא שָׁמְעִינַן אֶלָּא לְאִסּוּר תְּחוּם מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב. וְעַיֵּן עוֹד:

יב **צָרְכֵי מִילָה**. בַּשַּׁ"ס דַּף קל"ב נָפְקָא לֵיהּ מִקְּרָא:

פרק יט

משנה א

א וְקָאֵי אַמַּתְנִיתִין דִּלְעֵיל דְּסָלִיק מִנַּיְהוּ וְכָל צָרְכֵי מִילָה עוֹשִׂין בְּשַׁבָּת:

ב **מְבִיאוֹ בְשַׁבָּת**. וְאִם תֹּאמַר וְיָבִיאוּ הַתִּינוֹק אֵצֶל הַכְּלֵי דְּלֵיכָּא אִסּוּר דְּהַחַי נוֹשֵׂא אֶת עַצְמוֹ. וְיֵשׁ לוֹמַר דְּלְאַחַר הַמִּילָה הָיָה צָרִיךְ לְהַחְזִירוֹ לְאִמּוֹ, וְאָז הוּא חוֹלֶה וַהֲוָה כְּפוּת דְּאֵינוֹ נוֹשֵׂא עַצְמוֹ, וְגַם אִמּוֹ מְסֻכֶּנֶת וְלֹא תּוּכַל לְבֹא אֶצְלוֹ. וְעוֹד יֵשׁ לוֹמַר כֵּיוָן דְּבָקַל יָבִיא הַכְּלֵי מְשֻׁיָּבִיא הַתִּינוֹק שְׁרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְמַהֵר הַמִּצְוָה. תּוֹסְפוֹת:

ג **עֵדִים**. בַּגְּמָרָא אִיבָּעֵי אִי עֵדִים שְׁנַיִם אוֹ אִיהוּ וְחַד שָׁרְאוּי לְהָעִיד בְּמָקוֹם אַחֵר. וְאֵין לְהַקְשׁוֹת דְּאִם כֵּן לִתְנֵי עַל פִּי אֶחָד, דְּאִיצְטְרִיךְ לֵיהּ שֶׁהוּא וְחַד יִהְיוּ עֵדִים כְּשֵׁרִים יַחַד בְּמָקוֹם אַחֵר:

משנה ב

ד **עוֹשִׂין כָּל צָרְכֵי**. לַאֲתוֹיֵי הָא דְּתָנוּ רַבָּנָן הַמָּל כָּל זְמַן שֶׁהוּא עוֹסֵק בַּמִּילָה חוֹזֵר בֵּין עַל צִיצִין הַמַּעֲכְּבִין כוּ'. גְּמָרָא. וְאַף עַל גַּב דִּבְסוֹף פִּרְקִין דִּלְעֵיל קָתָנֵי לַהּ, הָכָא עִקַּר וְהָתָם אַגַּב. תּוֹסְפוֹת:

משנה ג

ה **וּמְזַלְּפִין**. הַזִּלּוּף הוּא זְרִיקַת הַמַּיִם אוֹ כָּל מַשְׁקֶה. הָרַמְבַּ"ם. וְהוּא לָשׁוֹן [אַרְמִי] יְזוֹקוּ מָטָר [אִיּוֹב לו] מְתֻרְגָּם יְזַלְּפוּן מִטְרָא:

משנה ד

ו **חַיָּב**. וְאֵינוֹ מְקַלְקֵל שֶׁיִּהְיֶה פָּטוּר, וְכֵן אָמְרוּ לְגַבֵּי מִילָה מְתַקֵּן הוּא. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ה

ז **יוֹם טוֹב כוּ'**. וּמִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ אֵינָהּ דּוֹחָה יוֹם טוֹב, כִּי הַמִּילָה מִצְוַת עֲשֵׂה וְיוֹם טוֹב עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה, כִּי הַשֵּׁם הוּא צִוָּה לִשְׁבּוֹת בּוֹ וְהוּא אָמְרוֹ שַׁבָּתוֹן, וּמָנַע בּוֹ מִן הַמְּלָאכָה וְהָעִקָּר אָצְלֵנוּ לֹא אָתֵי עֲשֵׂה וְדָחֵי לֹא תַעֲשֶׂה וַעֲשֵׂה. הָרַמְבַּ"ם:

ח **רֹאשׁ הַשָּׁנָה**. וּבְיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רס"ו פּוֹסֵק כְּהָרֹא"שׁ דַּאֲפִלּוּ יוֹם טוֹב שֵׁנִי שֶׁל גָּלֻיּוֹת אֵינוֹ דּוֹחֶה (וְהַאי תַּנָּא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קָאֵי) וְעַיֵּן שָׁם בַּשַּׁ"דּ. תּוֹסָפוֹת חֲדָשִׁים:

משנה ו

ט דִּכְתִיב בֵּיהּ וְכָל עֲרֶל לֹא יֹאכַל בּוֹ:

י **מָל וְלֹא פָּרַע**. תֵּימַהּ אַמַּאי אִיצְטְרִיךְ לְמִתְנֵי הַאי, דְּכֵיוָן דִּכְבָר תָּנֵי דְּבָשָׂר הַחוֹפֶה כוּ' מְעַכֵּב וְכִי לֹא פָּרַע עֲדַיִן רֹב הָעֲטָרָה מְכֻסֶּה. תּוֹסָפוֹת. וּלְמַאן דְּאָמַר שֶׁלֹּא נִתְּנָה פְּרִיעָה לְאַבְרָהָם אָבִינוּ, טוּבָא קָא מַשְׁמַע לָן, דְּלֹא תֵּימָא כֵּיוָן דְּאַבְרָהָם אָבִינוּ נִצְטַוָּה בַּמִּילָה לְבַדָּהּ, אַף שֶׁאֲנַחְנוּ בַּהֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי נִצְטַוֵּינוּ אַף בִּפְרִיעָה, מִכָּל מָקוֹם כִּי מָל וְלֹא פָּרַע לֹא הֲוֵי כְּאִלּוּ לֹא מָל לְגַמְרֵי, קָא מַשְׁמַע לָן דְּכָךְ נִתְחַדְּשָׁה הַהֲלָכָה דְּאִם לֹא פָּרַע כְּאִלּוּ לֹא מָל לְגַמְרֵי. תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב. וְהַתּוֹסָפוֹת חֲדָשִׁים מְיַשֵּׁב דְּקָא מַשְׁמַע לָן דְּאַף דְּהַקְרוּם הָרַךְ מְכַסֶּה עָלֶיהָ, דְּבַתּוֹרָה לֹא נֶאֱמַר רַק יְמוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ, וּמֵהֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי נֶאֱמַר לָנוּ הַפְּרִיעָה:

פרק כ

משנה ב

א לְפִי זֶה לְשׁוֹן שֶׁיִּצְלוּ מִלְּשׁוֹן צָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת. וּבְדִבְרֵיהֶם, צָלַלְתָּ בְּמַיִם אַדִּירִים (בָּבָא קַמָּא צא.), כְּלוֹמַר שֶׁהַיַּיִן יִהְיֶה נִנְעָר וְיִפֹּל וְיִמְשֹׁךְ לְתוֹךְ הַמַּיִם:

ב רַשִׁ"י וְהָרַמְבַּ"ם. וְכָתַב הָרַ"ן דְּאִם כֵּן אֲפִלּוּ בְּמְסַנֵּן בְּסוּדָרִין נַמִּי נֵימָא הָכִי, אֶלָּא וַדַּאי מִשּׁוּם שִׁנּוּי הוּא, וְהָתָם כֵּיוָן דְּאִיכָּא שִׁנּוּי אַחֲרִינָא דְּלֹא עָבִיד גֻּמָּא שַׁפִּיר דָּמֵי. וְלִי נִרְאֶה דְּאֵין הָכִי נַמִּי דְּסָבִירָא לְהוּ לְרַשִׁ"י וְהָרַמְבַּ"ם שֶׁהָיוּ הַסּוּדָרִים מְתוּחִים וּנְתוּנִים עַל גַּבֵּי הַכְּלִי מִבְּעוֹד יוֹם, וְתֵדַע דְּבִכְפִיפָה עַל כָּרְחָךְ בְּהָכִי מַיְרֵי כוּ'. תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב וְעַיֵּן שָׁם:

משנה ג

ג **שְׁפִין**. כְּמוֹ מְקַנְּחִין אוֹ מְמָרְחִין. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ה

ד עַל יְדֵי יְתֵדוֹת, שֶׁיֵּשׁ עַמּוּדִים קְבוּעִים בְּאַרְבַּע הַפֵּאוֹת שֶׁל הַתַּחְתּוֹנוֹת, וְהָעֶלְיוֹנוֹת מְנֻקָּבוֹת בְּאַרְבַּע זָוִיּוֹתֶיהָ, וְעוֹלֶה וְיוֹרֵדֶת בָּעַמּוּדִים. וּבְכָל מַה שֶּׁהוּא רוֹצֶה לְכַבֵּשׁ מוֹרִידָהּ, וְתוֹחֵב יְתֵד בְּנֶקֶב הָעַמּוּד וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲלוֹת. רַשִּׁ"י:

פרק כא

משנה א

א **וְהָאֶבֶן בְּיָדוֹ**. מוֹקְמִינַן בַּגְּמָרָא בְּתִינוֹק שֶׁיֵּשׁ לוֹ גַּעֲגוּעִין עַל אָבִיו. פֵּרֵשׁ רַשִּׁ"י שֶׁאִם לֹא יִטָּלֶנּוּ יֶחֱלֶה, וְלֹא הֶעֱמִידוּ טִלְטוּל שֶׁלֹּא בַּיָּדַיִם בִּמְקוֹם סַכָּנָה, וְאַף עַל גַּב דְּלָאו סַכָּנַת נֶפֶשׁ גְּמוּרָה הִיא אֶלָּא סַכָּנַת חֹלִי. וְהִקְשׁוּ בַּתּוֹסָפוֹת אַמַּאי לֹא אָמְרִינַן דְּנִישְׁדֵּיהּ לָאֶבֶן כוּ', וְיֵשׁ לוֹמַר דְּאִם יַשְׁלִיכוֹ יִצְעַק וְיִבְכֶּה. וְאִם תֹּאמַר תִּבָּטֵל הָאֶבֶן אַגַּב הַתִּינוֹק כְּדִלְקַמָּן אַגַּב פֵּרוֹת, וְאַמַּאי בָּעֵינַן שֶׁיֵּשׁ לוֹ גַּעֲגוּעִים, וְיֵשׁ לוֹמַר דְּאֵינוֹ צָרִיךְ כָּל כָּךְ טִלְטוּל הַתִּינוֹק:

ב מִשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ בְּמֵנִיחָהּ מִדַּעַת שָׁרֵי, מִפְּנֵי שֶׁנַּעֲשָׂה בְּסִיס לְדָבָר הָאָסוּר וּלְדָבָר הַמֻּתָּר. בֵּית יוֹסֵף:

ג כְּלוֹמַר הַפֵּרוֹת וְהָאֶבֶן. גְּמָרָא. וְלִשְׁדִּינְהוּ לִפְרִי וְנִישְׁדֵּי לָאֶבֶן וְלִינְקְטִינְהוּ. וּפֵרֵשׁ רַשִּׁ"י יִלָּקְטֵם מֵעַל הָאָרֶץ בְּיָדָיו וַיַּחְזִירֵם לַכַּלְכָּלָה וִיטַלְטְלֵם:

ד נִמְשַׁךְ לְפֵרוּשׁ הָרַמְבַּ"ם שֶׁהִצְרִיךְ כָּל הַשְּׁלֹשָׁה תְּנָאִים בְּיַחַד. וּדְבָרָיו תְּמוּהִים הֵן, דְּמִכְּיוָן שֶׁהָאֶבֶן נַעֲשָׂה דֹּפֶן לַכַּלְכָּלָה מַה צָּרִיךְ עוֹד לְתָנֵאי אַחֵר, וְהָכִי אִיתָא בַּגְּמָרָא. וְהָרַמְבַּ"ם בְּחִבּוּרוֹ חָזַר בּוֹ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ה **וּמְטַלְטְלִין כוּ'**. מוֹקִים לַהּ נַמִּי בַּגְּמָרָא בְּפֵרוֹת דִּמְטַנְּפִי, דְּלֹא אֶפְשָׁר לִישְׁדִּינְהוּ וּלְמִשְׁקָל. וְהָנֵי מִלֵּי לְצָרֵךְ גּוּפָן, כְּלוֹמַר שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ אֶלָּא לַתְּרוּמָה טְהוֹרָה וְלֹא לְמָקוֹם הַכַּלְכָּלָה הִלְכָךְ כָּל הֵיכָא דְּמָצֵי לְמִשְׁקַל לַתְּרוּמָה לֹא שָׁרֵי לֵיהּ טְפֵי, אֲבָל אִם הוּא צָרִיךְ לִמְקוֹם הַכַּלְכָּלָה מְטַלְטֵל אוֹתָהּ. וְהָא דְּמוֹקֵי נַמִּי בַּגְּמָרָא בְּדָצָרִיךְ לְגוּפוֹ דְּדָוְקָא כְּשֶׁהַטְּהוֹרָה לְמַטָּה אֲבָל כְּשֶׁהִיא לְמַעְלָה שָׁקִיל לַהּ וְשָׁבֵיק לַטְּמֵאָה, כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּמִירֵי כְּשֶׁמַּנָּחִים הַטְּהוֹרָה וְהַטְּמֵאָה כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמָהּ בְּסַלִּים קְטַנִּים, וְאוֹתָם סַלִּים מַנָּחִים בְּתוֹךְ כְּלִי אַחֵר גָּדוֹל, אֲבָל בְּמֻנָּחִים זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ בְּלֹא שׁוּם כְּלִי אֵין חִלּוּק, כִּי הֵיכָא דְּבָרִישָׁא דְּמַתְנִיתִין בָּאֶבֶן שֶׁבַּכַּלְכָּלָה הַמְּלֵאָה פֵּרוֹת לֹא מְחַלְּקִים בַּגְּמָרָא בֵּין הָאֶבֶן לְמַעְלָה בֵּין לְמַטָּה. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ו כְּלוֹמַר אִיהוּ סְבִירָא לֵיהּ הָכִי:

משנה ב

ז וְהוּא הַדִּין לְעֵיל בְּבָבָא דְּהָאֲבָן. וְכֵן אִיתָא בַּטּוּר סוֹף סִימָן ש"ט:

ח **מָעוֹת שֶׁעַל הַכַּר**. כְּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת לֹא תִּקְשֵׁי תַּרְתֵּי מַתְנִיתִין לְמָה לִי, דַּהֲוֵי אֲמַיְנָא אֶבֶן וַדַּאי שְׁרֵי בְּשָׁכַח, שֶׁנִּרְאֶה טְפֵי בְּכִסּוּי הֶחְבִית, אֲבָל מָעוֹת שֶׁעַל גַּבֵּי הַכַּר אֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת הֲוָה אֲמֵינָא דְּאָסוּר:

פרק כב

משנה א

א הָכִי מוּכָח הַסּוּגְיָא:

ב כֵּן כָּתַב הָרִי"ף בְּשֵׁם גָּאוֹן:

משנה ג

ג דְּאֵין בְּמְקַלְקֵל שׁוּם אִסּוּר. רַשְׁ"י. וְזֶה תֵּימַהּ דִּבְמִשְׁנָה ג' פֶּרֶק י"ג דְּתָנַן כָּל הַמְקַלְקְלִים פְּטוּרִים, לֹא תָּנֵי דְּמַתְרִין, דְּהַיְנוּ פְּטוּרִין אֲבָל אָסוּרִין כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא סוֹף פֶּרֶק י"ג. וְהָרַ"ן כָּתַב דְּכֵיוָן דִּבְעֶלְמָא מְקַלְקֵל פָּטוּר הָכָא מִשּׁוּם צוֹרֶךְ שַׁבָּת שְׁרֵי לְכַתְּחִלָּה. וְכָתַב עוֹד דְּהָכָא שְׁרֵי דַּוְקָא בִּכְלִי קָטָן דְּלֹא שַׁיְיךְ בֵּיהּ בִּנְיָן וּסְתִירָה אֲבָל בִּכְלִי גָּדוֹל לֹא. וּכְלִי גָּדוֹל כָּל שֶׁמַּחְזִיק אַרְבָּעִים סְאָה. כֵּן מַשְׁמַע בְּבֵית יוֹסֵף. וְהָרֹא"ש מוֹקֵי לְמַתְנִיתִין דְּהָכָא בֶּחָבִית שֶׁנִּשְׁבְּרָה וְדִבֵּק שְׁבָרֶיהָ בַּזֶּפֶת וְכֵן הוּא בְּתוֹסָפוֹת וְטוּר:

ד הוֹאִיל וְאִם מֵרַח חַיָּב הִלְכָךְ חוֹשֵׁשׁ אֲנִי שֶׁמָּא מֵרַח. וְלֹא חָשַׁשׁ וְנִסְתַּפֵּק בְּאִם מֵרַח אִי חַיָּב אִי לֹא דְּאֵין נִרְאֶה דְּרַבִּי יְהוּדָה לְאִיפְּלוּגֵי אַתַּנָּא קַמָּא אָתָא. תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

ה **בָּרְעִים**. כְּלֵי מָלֵא מַיִם יָפִים לְתוֹךְ מִקְוֶה מַיִם רָעִים. רַשְׁ"י:

ו כֵּן הוּא בְּפֵרוּשׁ רַשְׁ"י. וְהָרַמְבַּ"ם בְּפֵרוּשׁוֹ, אֲבָל לֹא כְּנֶגֶד הָעֹם, הִלְכָךְ הָכָא נַמִּי טַעְמָא מְפָרֵשׁ דְּקָא מַשְׁמַע לָן דְּלֹא חָיֵישׁ לְהַאי חֲשָׁדָא. וּמִיהוּ אַבַּתְּי קָשֶׁה, מַאי שְׁנָא מִמִּשְׁנָה דְּלִקְמָן דְּלֹא יָבִיא בְּיָדוֹ הָאָלוּנְטִית שֶׁמָּא יִסְחֹט. וְהָרַמְבַּ"ם בְּחִבּוּרוֹ כָּתַב וְאֵין חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא יִסְחֹט. וְיֵשׁ לְחַלֵּק דְּלֹא רָצוּ חֲזַ"ל לְהַצְרִיכוֹ לְהָסִיר בְּגָדָיו מֵעָלָיו מִשּׁוּם חֲשָׁשָׁא דְּשֶׁמָּא יִסְחֹט, כִּי גָּדוֹל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת, וַאֲפִלּוּ בֶּגֶד אֶחָד מִבְּגָדָיו אַל יְשַׁנֶּה מִפְּנֵי כֵן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּאֲלוּנְטִיּוֹת שֶׁאֵינָן לְשׁוּם מַלְבּוּשׁ אֶלָּא מְבִיאָם בְּיָדוֹ גָּזְרוּ בָּהֶן שֶׁלֹּא יָבִיאֵם שֶׁמָּא יִסְחֹט:

משנה ה

ז **בְּמֵי מְעָרָה כו'**. מוֹקְמִינַן בַּגְּמָרָא דְּמֵי מְעָרָה חַמִּין דּוּמְיָא דְּמֵי טְבֶרְיָא, וּלְהָכִי קָתָנֵי הָרוֹחֵץ דְּיֵעָבֵד, דִּלְכַתְּחִלָּה לֹא יִרְחֹץ בְּחַמִּין, אֲבָל בְּמֵי טְבֶרְיָא רוֹחֵץ לְכַתְּחִלָּה, וְלֹא תָּנֵי לַהּ הָכָא

אֶלָּא לְגִלּוּיֵי אַמֵּי מְעָרָה דְּחַמִּין הֵן, וְרוֹצֶה לוֹמַר חַמֵּי הָאוּר שֶׁהוּחֲמוּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ח וְהוּא מִלְּשׁוֹן מִטְפַּחַת הַסְּפוֹג דְּמַשְׁנָה ג' פֶּרֶק ט' דְּכֵלִים. וְכָתַב הָרַ"ן דְּוַנְסְתַּפֵּג דְּמַשְׁמַע דְּיֵעָבַד לָאו דַּוְקָא, דַּאֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה מִסְתַּפֵּג כִּדְקָתָנֵי סֵיפָא כו' מִסְתַּפְּגִים כו', וְלֹא מַשְׁמַע לְחַלֵּק בֵּין אָדָם אֶחָד לַעֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם אֶלָּא לְעִנְיַן הֶבְאָה. וְכָתַב עוֹד וְלֹא גָּזְרִינַן שֶׁמָּא יָבֹא לִידֵי סְחִיטָה, שֶׁכֵּיוָן שֶׁכָּל הָרוֹחֲצִים מִסְתַּפְּגִים אִם אַתָּה אוֹסֵר עָלָיו לְהִסְתַּפֵּג אַף אַתָּה אוֹסְרוֹ בִּרְחִיצָה, וְאֵין הַדָּבָר עוֹמֵד כִּדְאִיתָא בְּפֶרֶק כִּירָה. עַד כָּאן. וְאִם תֹּאמַר וְהֵאֵיךְ שָׁרִינַן לְהִסְתַּפֵּג בְּבֶגֶד, הָא תְּנַן בְּפֶרֶק כ"א מִשְׁנָה ב' הָיְתָה עָלָיו לַשְׁלֶשֶׁת מְקַנְּחָה, וּפֵרֵשׁ הָרַ"ב דְּלֹא יִתֵּן עָלֶיהָ מַיִם מְשׁוּם דְּשָׁרְיָתוֹ זֶה כִּבּוּסוֹ, וּמִיהוּ הָתָם כָּתַב הָרַ"ן כוֹ' וּמַסִּיק דְּדַוְקָא בְּבֶגֶד מְטֻנָּף אָמְרִינַן שְׁרִיָּתוֹ הוּא כִּבּוּסוֹ. סֵפֶר הַתְּרוּמָה:

ט **לֹא יְבִיאֵם בְּיָדוֹ**. שֶׁאִם נַתִּיר לוֹ לְהָבִיאָם יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁיִּסְחֹט כְּדֵי לַהֲבִיאוֹ וְהוּא יָבֵשׁ, אֲבָל כְּשֶׁנֹּאמַר לוֹ כִּי אֵין דֶּרֶךְ לְהוֹצִיא זֶה הַבֶּגֶד שֶׁנִּסְתַּפֵּג מִמָּקוֹם רְחִיצָתוֹ, יַנִּיחוֹ שָׁם וְלֹא יָחוּשׁ לוֹ, בֵּין שֶׁיִּהְיֶה יָבֵשׁ אוֹ שָׁרוּי. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ו

י וְנִרְאֶה דְּטַעְמָא כְּמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ בְּלֹא מִתְנַגְּדִין דַּהֲוֵי כְּעֵבְדָּא דְּחֹל. וְהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ בְּדֶרֶךְ אַחֶרֶת, אֵיזֶה הוּא מִתְעַמֵּל זֶה שֶׁדּוֹרְסִין עַל גּוּפוֹ בְּכֹחַ עַד שֶׁיִּגַּע וְיַזִּיעַ, אוֹ שֶׁיְּהַלֵּךְ עַד שֶׁיִּגַּע וְיַזִּיעַ, שֶׁאָסוּר לְיַגֵּעַ אֶת עַצְמוֹ עַד שֶׁיַּזִּיעַ בְּשַׁבָּת, מִפְּנֵי שֶׁהִיא רְפוּאָה:

יא וּבְכָל שְׁאָר הַנֶּסְחָאוֹת הַגִּרְסָא לְקוֹרְדִּימָה, וּפֵרֵשׁ רַשִּׁ"י שָׁם הַנָּהָר. וְכֵן הוּא גִּרְסַת הָרַמְבַּ"ם, וּפֵרֵשׁוֹ בּוֹר הַמַּיִם וְיֵשׁ בּוֹ חֲמִימוּת לְפִי שֶׁהַמַּיִם מְכֻנָּסִים בּוֹ, וְהַנִּכְנָס לְשָׁם יַזִּיעַ, וְהַזֵּעָה בְּיוֹם שַׁבָּת אֲסוּרָה:

יב וּפֵרֵשׁ רַשִּׁ"י דְּדָמֵי לִרְפוּאָה וְגָזוּר מִשּׁוּם שְׁחִיקַת סַמָּנִין:

פרק כג

משנה א

א **כְּכָרוֹת**. בַּגְּמָרָא אָמְרִינַן אֲפִלּוּ תֵּימָא מַתְנִיתִין כְּהִלֵּל דְּמִשְׁנָה ט' פֶּרֶק ה' דְּבָבָא מְצִיעָא, דְּסָבִירָא לֵיהּ דְּאַף בְּחֹל אָסוּר לְהַלְוֹוֹת כִּכָּר בְּכִכָּר שֶׁמָּא יֶקְרוּ חִטִּין וּבָאוֹת לִידֵי רִבִּית, דְּהָכָא בְּאַתְרָא דְּקַיְּץ דְּמֵיהּ. וּלְפִיכָךְ תָּנֵי וְכֵן הָאִשָּׁה, לְאַשְׁמְעִינַן דַּאֲפִלּוּ לְהִלֵּל כִּי קַיְּץ דְּמֵיהּ שָׁרֵי. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

ב **בְּשַׁבָּת**. וְלֹא נְזַכֵּר מֵעֶרֶב שַׁבָּת לִקְנוֹת. רַשִּׁ"י וְרַ"ן:

ג לַאֲפוֹקֵי חוֹבוֹת שֶׁאֵין קָבוּעַ לָהֶן זְמָן, דְּאֵין מַקְדִּישִׁין בְּיוֹם טוֹב, קַל וָחֹמֶר בְּשַׁבָּת. גְּמָרָא:

משנה ב

ד מִן הָאוֹרְחִים, שֶׁיִּרְאֶה שֶׁלֹּא הֵכִין כָּל צָרְכָּן וְיִתְחָרֵט וְיֵצֵא לְשַׁמֵּשׁ שֶׁלֹּא לְקְרוֹתָם. רַשִׁ"י:

ה שֶׁכֵּן הוּא בַּתַּרְגּוּם, גּוֹרְלָךְ תַּפִּיל בְּתוֹכֵנוּ [מִשְׁלֵי א], פַּיְסָךְ אַרְמֵי בֵּינָתָנָא. וְנִרְאֶה לִי שֶׁעִנְיָנוֹ כְּלְשׁוֹן לְהִתְחַנֵּן לוֹ [וְאֶסְתֵּר ד] שֶׁתְּרַגֵּם לְפַיְסָא לֵיהּ, שֶׁעַל יְדֵי גּוֹרָל מִתְפַּיְסִין וּמִתְרַצִּין זֶה לָזֶה, לְפִי שֶׁהַשָּׁווּ הַמִּדּוֹת וְאֵין קִנְאָה וּמַחֲלֹקֶת:

ו כְּלוֹמַר קְרוֹבִים לָבֹא לִידֵי כָּךְ שֶׁיַּעַבְרוּ מִשּׁוּם מִדָּה, שֶׁעַל יְדֵי שֶׁמַּקְפִּידִים זֶה לָזֶה וּרְגִילִים לִקַּח בְּמִדָּה זֶה מִזֶּה גַּם בְּיוֹם טוֹב יַעֲשׂוּ כָּךְ כוּ' וְכֵן בְּמִשְׁקָל וּמְנָיָן יָבֹאוּ לִידֵי מִשְׁקָל וּמְנָיָן מִפְּנֵי קְפִידָתָן, וּמִשּׁוּם לוֹיִן וּפוֹרְעִין, דִּלְשׁוֹן הַלְוָאָה אָסוּר כְּדִלְעֵיל, וְהֵם שֶׁמַּקְפִּידִים יַזְכִּירוּ לְשׁוֹן הַלְוָאָה לְפִי שֶׁיֹּאמַר הַשּׁוֹאֵל אִם אַזְכִּיר לְשׁוֹן שְׁאֵלָה מַשְׁמַע דַּהֲדָרָה בְּעֵינֵיהּ, לְכָךְ אֹמַר לְשׁוֹן הַלְוָאָה. תּוֹסָפוֹת:

ז מִשּׁוּם דְּכֵיוָן דְּהַכֹּל שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת לֵיכָּא קְפֵדָא כְּלָל:

ח סֵירְכָא דְּלִישָׁנָא דְּגְמָרָא לְעֵיל בִּבְנֵי חֲבוּרָה כוּ' וּמִשּׁוּם לוֹיִן וּפוֹרְעִין בְּיוֹם טוֹב (דְּבָבֵיצָה הֵם שְׁנוּיִין), אֲבָל הָכָא בְּשַׁבָּת הִיא:

ט **קַבְיָא**. שֵׁם נוֹפֶל עַל כָּל מִינֵי שְׂחוֹק שֶׁיִּקַּח אָדָם מִמּוֹן חֲבֵרוֹ בְּהַסְכָּמַת אוֹתוֹ הַשְּׂחוֹק:

י **חֲלָשִׁים**. מִין מִן הַגּוֹרָלוֹת:

יא **בְּיוֹם טוֹב**. הָרַ"ן בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם כָּתַב שֶׁהַטַּעַם כְּדֵי לְחַבֵּב אֶת הַמִּצְוָה. וּבַסִּיפָא כָּתַב אֲבָל לֹא עַל הַמָּנוֹת, שֶׁל חֹל, קְדֻשִּׁים שֶׁל אֶתְמוֹל, כֵּיוָן דְּהָיָה אֶפְשָׁר לְמֶעְבַּד מֵאֶתְמוֹל. אֲבָל הָרַאֲבַ"ד וְהַמַּגִּיד מִשְׁנֶה פֵּרְשׁוּ דִּבְכָל קָדְשִׁים אֲפִלּוּ דְּאֶתְמוֹל מַתִּיר בְּיוֹם טוֹב מִשּׁוּם חִבּוּב מִצְוָה, דְּהוֹאִיל וּמִצְוָה יֵשׁ מַה לִּי דְּאֶתְמוֹל מַה לִּי דְּהַיּוֹם. וּמָנוֹת רוֹצֶה לוֹמַר שֶׁל חֻלִּין. וְעַיֵּן תּוֹסָפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

יב וּכְתִיב לְעֵיל מִנֵּיהּ אִם תָּשִׁיב מִשַּׁבָּת רַגְלֶךָ וְגוֹ' מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ מִמְצֹא וְגוֹ':

יג דְּאִי לְגוּפֵיהּ פְּשִׁיטָא, מַאי שְׁנָא הוּא וּמַאי שְׁנָא חֲבֵרוֹ. גְּמָרָא. וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י דְּהָא יִשְׂרָאֵל כְּמוֹתוֹ הוּא וְלֹא מָצֵי לְאוֹגְרֵינְהוּ, וְהַשּׁוֹלְחוֹ עוֹבֵר מִשּׁוּם וְלִפְנֵי עִוֵּר כוּ'. וְהִקְשׁוּ בַּתּוֹסָפוֹת וְנֵימָא אַלְמָחַר קָאֵי, וְתֵרְצוּ דְּאִם כֵּן מַאי אַרְיָא חֲבֵרוֹ, אֲפִלּוּ הוּא נַמִּי לֹא מָצֵי לְמֵימַר אֶשְׂכֹּר לְמָחָר:

יד **אֵין מַחְשִׁיכִין**. שֶׁהֲרֵי נִמְצָא הִלּוּכוֹ בְּשַׁבָּת לַעֲשׂוֹת חֲפָצָיו. הָרַמְבַּ"ם:

טו כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא מְשַׁדְּכִין עַל הַתִּינוֹקוֹת כוּ', אָמַר קְרָא מִמְּצֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר, חֶפְצֶיךָ שָׁמַיִם מָתָּר:

משנה ד

טז דְּאֵין דֶּרֶךְ לְהָבִיא חֲלִילִין אֶלָּא בִּשְׁבִיל מֵת. רַשִׁ"י. וְהָרַ"ב לֹא פֵּרֵשׁ עַד אֵימָתַי לֹא יִסְפֹּד בָּהֶן, נִרְאֶה שֶׁדַּעְתּוֹ דִּבְכְדֵי שֶׁיָּבֹאוּ, וְהַיְנוּ דִּתְנַן אֶלָּא אִם כֵּן בָּאוּ מִמָּקוֹם קָרוֹב, וּמִסְתָּמָא כִּי בָּאוּ מִמָּקוֹם קָרוֹב יֵשׁ בּוֹ שִׁעוּר זֶה קֹדֶם שֶׁיִּסְפֹּד, שֶׁאֵין מַסְפִּידִין מִיָּד מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ. וְכֵן כָּתַב הָרַ"ן דְּהַחִלּוּק בֵּין חֲלִילִין לְאָרוֹן וְקֶבֶר, דְּאָרוֹן וְקֶבֶר בִּמְקוֹם פַּרְהֶסְיָא הֵן מִן הַסְּתָם וְאָוְשָׁא מִלְּתָא טוּבָא וּגְנַאי הוּא לַמֵּת, אֲבָל חֲלִילִין מִסְתָּמָא בְּצִנְעָא מוּבָאִים, וְאֵין הָכִי נַמִּי דְּאָרוֹן וְקֶבֶר שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּצִנְעָא דְּשָׁרֵי בִּכְדֵי שֶׁיַּעֲשׂוּ, וַחֲלִילִין שֶׁהוּבְאוּ בְּפַרְהֶסְיָא אֲסוּרִין עוֹלָמִית, אֶלָּא דְּמִשְׁנָתֵנוּ דִּבְרָה בַּהוֹוֶה לְהָא כִּדְאִיתָא וּלְהָא כִּדְאִיתָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יז רַשִׁ"י. וְהִקְשׁוּ בַּתּוֹסְפוֹת דַּהֲלֹא עִם כָּל זֶה הֲבִיאָם דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים וּמַה לִּי אָרוֹן וְקֶבֶר שֶׁנַּעֲשָׂה בְּשַׁבָּת וּמַה לִּי חֲלִילִין שֶׁהוּבְאוּ דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים, וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהֲבִיא מִמָּקוֹם קָרוֹב לֹא מָהֲנִי כָּל כָּךְ הֲבָאָתוֹ. וּלְשִׁיטַת הָרַ"ן צָרִיךְ לְהַמְתִּין עַד כְּדֵי שֶׁיְּבִיאוּ מֵרְשׁוּת הָרַבִּים, מִמָּקוֹם שֶׁבָּאוּ:

יח **יְקַבֵּר כוּ'**. מִיָּד, וְאֵין צָרִיךְ לְהַמְתִּין בִּכְדֵי שֶׁיַּעֲשֶׂה. וּלְרַשִׁ"י טַעְמָא כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא דְּמוֹקִים לַהּ בְּעוֹמֵד בְּאַסְרָטְיָא, פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י שֶׁאֵין דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּר שָׁם, דְּוַדַּאי לֹא נַעֲשָׂה בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל. וְאָרוֹן מוֹקֵי בְּמֻטָּל עַל קִבְרוֹ שֶׁל נָכְרִי בְּאַסְרָטְיָא, וּלְהָרַ"ן מַיְרֵי דְּהַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁעָשָׂה לוֹ לְעַצְמוֹ, וְאֵין צָרִיךְ הוֹכָחָה מִתּוֹךְ הַמַּעֲשֶׂה, אֶלָּא שֶׁיְּהֵא נוֹדָע שֶׁעָשָׂאוֹ לְעַצְמוֹ:

משנה ה

יט לִישָׁנָא דִּבְרִיתָא בַּגְּמָרָא הוּא:

כ וְאִם תֹּאמַר דִּבְפֶרֶק י"ח מִשְׁנָה ב' דְּדוֹחִין לְתַרְנְגֹלֶת אֲבָל לֹא מְטַלְטְלִין, וְאַמַּאי דּוֹחִין שֶׁנִּמְצָא שֶׁמְּטַלְטֵל מִקְצָתוֹ, וְהָכָא אָסְרִינַן אֲפִלּוּ לְזוּז מִקְצָתוֹ. וְנִרְאֶה דִּלְעֵיל מִשּׁוּם צַעַר בַּעֲלֵי חַיִּים נָגְעוּ, וְדַוְקָא בְּשֶׁצְּרִיכִין לְכָךְ, אֲבָל בְּשֶׁאֵין צְרִיכִין לְכָךְ לֹא. הָרַ"ן:

כא וְעַיְנִינוֹ כָּאן שֶׁיִּתְלַחְלֵחַ. כְּמוֹ בְּרֵישׁ פֶּרֶק לֹא יַחְפֹּר [בָּבָא בַּתְרָא דַּף יח], מְתוּנָא קָשָׁה לַכּוֹתֶל:

כב **בַּאֲרֻכּוֹת**. בְּכָל"ף גְּרְסִינַן בְּמִשְׁנָה ח' פֶּרֶק קַמָּא דְּסֻכָּה. וְהֵם הַלּוּחוֹת שֶׁבִּצְדָדֵי הַמִּטָּה שֶׁהֵם אַרְכִּין:

כג **אֵין מְעַמְּצִין**. כְּמוֹ עוֹצֵם עֵינָיו [יְשַׁעְיָה לג]. וְהַלָּשׁוֹן מְהֻפָּךְ כְּמוֹ כֶּבֶשׁ כֶּשֶׂב:

פרק כד

משנה א

א וְכֵן פֵּרֵשׁ רַשִׁ"י. וְיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת דִּלְקַמָּן גַּבֵּי מֵנִיחַ כִּיסּוֹ עַל הַחָמוֹר מְפָרֵשׁ הַר"ב מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ, וְהָכָא בְּעֵינַן מִבְּעוֹד יוֹם. וְהָרֹא"שׁ הִקְשָׁה דְּמַה צָּרִיךְ לַטַּעַם דְּנָכְרִי אִי אַתָּה מְצַוֶּה כוּ', הָא בֵּית הִלֵּל מַתִּירִין מִבְּעוֹד יוֹם עַל יְדֵי קְצִיצַת שָׂכָר, וּמַסִּיק דְּאֵין הָכִי נַמִּי דְּהָכָא מִשֶּׁתֶּחְשַׁךְ מֵירֵי. וְכָתַב בֵּית יוֹסֵף סִימָן רס"ו דְּאַף עַל פִּי שֶׁהַמָּעוֹת מֻקְצִין הֵם בְּמָקוֹם פְּסִידָא לֹא גָּזְרוּ:

ב וּלְהָכִי אִי לֵית לֵיהּ לֹא נָכְרִי וְלֹא חָמוֹר עָשׂוּ חֲזַ"ל עוֹד תַּקָּנָה אַחֶרֶת, שֶׁמּוֹלִיכוֹ בְּעַצְמוֹ בְּפָחוֹת פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, אֶלָּא שֶׁחַכְמֵי הַמִּשְׁנָה לֹא רָצוּ לְגַלּוֹת תַּקָּנָה זוֹ מִפְּנֵי שֶׁנֶּאֱמַר [מִשְׁלֵי כה] כְּבוֹד אֱלֹהִים הַסְתֵּר דָּבָר, דִּלְמָא אָתֵי לַאֲתוֹיֵי אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים:

ג פֵּרוּשׁ קֹדֶם שֶׁתַּעֲמֹד, דִּלֹּא תַּעֲשֶׂה הַנָּחָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם. וְכָתַב עוֹד דִּכְשֶׁיַּגִּיעַ לְפֶתַח בֵּיתוֹ יִטְּלֶנּוּ מֵעָלָיו כְּשֶׁהוּא מְהַלֵּךְ וְיִזְרְקֶנּוּ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ כִּלְאַחַר יָד, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא מַכְנִיס מֵרְשׁוּת הָרַבִּים לִרְשׁוּת הַיָּחִיד:

משנה ב

ד וְאֶגֶד אֵין בּוֹ קֶשֶׁר הָאָסוּר לְהַתִּיר בְּשַׁבָּת:

ה **הֶחָרוּבִין**. דּוּמְיָא דְּשַׁחַת דִּרְכִּיכָא. וּמִשּׁוּם הֶכִי אֵין מְחַתְּכִין, דְּמִטָּרַח בְּאֹכֶל לֹא מִטָּרְחִינַן:

משנה ג

ו **אֵין אוֹבְסִין**. לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, אֵין מַאֲכִילִין בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא מַאֲכִיל בְּחֹל, שֶׁמָּא יָבֹא לִידֵי כְּתִישָׁה אוֹ לִישָׁה:

ז **מַלְעִיטִין**. לְשׁוֹן הַלְעִיטֵנִי נָא [בְּרֵאשִׁית כח]:

משנה ד

ח הַתְּלוּשׁ מֵאֶתְמוֹל, דְּמֻחְבָּר כֵּיוָן דְּלֹא לִקְּטוֹ מִבְּעוֹד יוֹם אַקְצִינְהוּ מִדַּעְתֵּיהּ. בֵּית יוֹסֵף:

ט וּתְמִיהָה דְּהָא אַף לְאָדָם לֹא קַיְמֵי בֵּין הַשְׁמָשׁוֹת [לְשִׁחֹט], מִסְּפֵק שַׁבָּת. וּבְגְמָרָא פְּסָחִים דַּף נ"ו קָאָמַר מֵהָהֵ מִשְׁנָה דִּלְרַבִּי יְהוּדָה מוּכָן לָאָדָם לֹא הָוֵי מוּכָן לַבְּהֵמָה. וּפֵרְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּמוּכָן לָאָדָם הַיְנוּ שֶׁעוֹמֶדֶת לַאֲכִילַת אָדָם וְלֹא הִקְצוּהָ שֶׁלֹּא יֵהָנֶה בָּהּ אָדָם, אֶלָּא שֶׁאֲסוּרָה מֵחֲמַת אִסּוּר שַׁבָּת, וְהִלְכָךְ אִי לָאו דְּאָמְרִינַן מוּכָן לָאָדָם לֹא הָוֵי מוּכָן לַכְּלָבִים הָוֵי שְׁרֵי לִתֵּן לַכְּלָבִים, דִּלְכְלָבִים רָאוּי אֲפִלּוּ חַיִּים כְּגוֹן עוֹפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

י לְפִי שֶׁהַנֵּדֶר הַמֻּתָּר עַל יְדֵי חָכָם צָרִיךְ חֲקִירָה עַל הַחֲרָטָה אִם הִיא מַעֲקֶרֶת וְעַל הַפֶּתַח אִם פּוֹתְחִין בָּהּ, לְכָךְ תָּנֵי נִשְׁאֲלִין, שֶׁהֶחָכָם שׁוֹאֵל בָּהֶן. אֲבָל הֲפָרָה דִּלְאִשָּׁה הֲנִיחוּ בִּלְשׁוֹן הַכָּתוּב, הָפֵר יָפֵר [בְּמִדְבַּר ל], שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ שְׁאֵלָה:

יא פֵּרוּשׁ אִם הָיְתָה מִתְחִלָּה שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ וְנִטְמֵאת, וְנִפְחֲתָה, שׁוּב אֵינָהּ מְטַמְּאָה:

יב פֵּרוּשׁ הַפָּתוּחַ כְּנֶגֶד הַבַּיִת שֶׁהַטֻּמְאָה בְּתוֹכוֹ. וּלְכָךְ נָתְנוּ הַטָּפִיחַ גַּבּוֹ מוּל הַשְּׁבִיל, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְקַבֵּל טֻמְאָה מֵהַמֵּת שֶׁבַּבַּיִת, שֶׁהַטֻּמְאָה יוֹצְאָה מִמֶּנָּה וּמִתְפַּשֶּׁטֶת תַּחַת הַגִּיגִית עַד לַטָּפִיחַ. וּמִשּׁוּם הָכִי לֹא פֵּרֵשׁ שֶׁפָּקְקוּ הַחַלּוֹן שֶׁל הַבַּיִת שֶׁהַמֵּת בְּתוֹכוֹ, דְּמִסְתָּמָא אוֹתוֹ שֶׁחוֹשֵׁשׁ פֶּן יִתְטַמֵּא הוּא שֶׁפּוֹקֵק וְלֹא אוֹתוֹ שֶׁכְּבָר טָמֵא, דְּמַאי אִכְפַּת לֵיהּ. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יג וְצָרִיךְ לוֹמַר שֶׁבִּשְׁנֵי צִדֵּי הַסֶּדֶק לֹא הָיָה בְּרֹחַב שׁוּם אֶחָד מֵהֶן טֶפַח. דְּאִי לָאו הָכִי אַכַּתִּי יֵשׁ אֹהֶל טֶפַח הַמַּבִּיא הַטֻּמְאָה לְבַיִת שֵׁנִי. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יד וְכָתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּפְקִיקָה לֹא בָעֵינַן שֶׁל מִצְוָה, כְּלוֹמַר דְּשֶׁל מִצְוָה לֹא מַעֲלֶה וְלֹא מוֹרִיד בְּפְקִיקָה, דְּדַוְקָא מְדִידָה שֶׁאֵינָהּ אִסּוּר כָּל כָּךְ אֶלָּא מִשּׁוּם דַּהֲוֵי כְּעֵבְדָא דְּחוֹל מְהַנֵּי שֶׁל מִצְוָה, אֲבָל פְּקִיקָה דְּמִשּׁוּם תּוֹסֶפֶת אֹהֶל דְּדָמֵי לְבִנְיָן לֵיכָּא לְמִשְׁרֵיהּ מִשּׁוּם מִצְוָה. וְהֶאֱרִיךְ הַתּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב וּמַסִּיק, כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר, מְדִידָה שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא כְּעֵבְדָא דְּחוֹל שַׁיָּךְ גַּבָּהּ לוֹמַר הוֹאִיל וְשֶׁל מִצְוָה הִיא שָׁרֵי. וּפְקִיקָה שַׁיָּשׁ בָּהּ מִשּׁוּם בִּנְיָן לֹא שַׁיָּךְ לוֹמַר גַּבָּהּ דְּמִשּׁוּם מִצְוָה נַתִּיר, אֶלָּא שֶׁאִם נַתִּיר יֵשׁ לְהַתִּיר אַף בְּלֹא מִצְוָה. וּקְשִׁירָה דְּלֹא נָכַר בּוֹ בֵּין שֶׁל קַיָּמָא לְאֵינָהּ שֶׁל קַיָּמָא וְאֵיכָא לְמַרְאִית עַיִן מְלָאכָה דְּאוֹרַיְתָא, לֹא הִתִּירוּהָ אֶלָּא דַּוְקָא בְּמִצְוָה: